

Р. ГАЙДУК

Суспільний

КАТЕХИЗМ

БІБЛІОТЕКА ТОВАРИСТВА СЖАЛА

Гайдук
РОМАН ГАЙДУК

СУСПІЛЬНИЙ КАТЕХИЗМ

ДЖЕРЕЛА

Енцикліка Свт. Отця Льва XIII: Про робітниче питання.

Енцикліка Свт. Отця Пія XI: Про обнову суспільного ладу.

Енцикліка Свт. Отця Пія XI: Про християнське подружжя.

Енцикліка Свт. Отця Пія XI: Про виховання молоді.

Пастирський Лист Григорія Хомишина, Єпископа Станиславівського: Про Католицьку Акцію, Станиславів, 1934.

Конституційний Статут Католицької Акції Галицької Церковної Провінції, Станиславів, 1934.

о. Франц Шпіраго. Католицький народний катехизм. ч. I—III. Жовква, 1913.

Григорій Хомишин, Станиславівський Єпископ. Українська проблема. Станиславів, 1932.

о. Дмитро Гаврилюк ЧНІ. Про Церковні Заповіді. Йорктон, Саск. 1937.

о. Дмитро Гаврилюк ЧНІ. Про Церковні Обряди, Йорктон, Саск. 1937.

о. Г. Фром Ч. О. — о. П. Дзедзик. Світські апостоли до праці ч. I. Львів, 1934.

о. др. Лев Глинка. Родина і держава в світлі католицької науки. Львів, 1936.

Ks. Mg. Józef Rogiński. Katolicki katechizm społeczny. Łomża (1935).

Artur Vermersch. Katechizm małżeństwa chrześcijańskiego. Poznań.

L' Action catholique. „La Semaine catholique de Toulouse”, 1933.

Catéchisme de la charité fraternelle. Autun, 1937. 1 9

10

оттиск

СУСПІЛЬНИЙ КАТЕХИЗМ

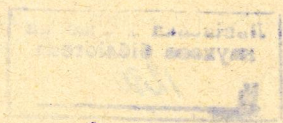
ОСНОВИ КАТОЛИЦЬКОЇ СУСПІЛЬНОЇ НАУКИ

написав

РОМАН ГАЙДУК

за библіотекою

~~85763/18-20.~~

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

СТАНІСЛАВІВ — ЛИПЕНЬ — ВЕРЕСЕНЬ — Р. Б. 1938.

БІБЛІОТЕКА ТОВАРИСТВА „СКАЛА“ — Ч. 18-20.

Ч. 7100/4.

Позволяється печатати.

Від Епископського Ординаріату

Станіславів, дня 20 вересня 1938.

† Григорій, Епп.

Накладом Головного Виділу Т-ва «Скала» — Станіславів,
вул. Перацького 1. — З друкарні Наукового Товариства
ім. Шевченка у Львові, вул. Чарнецького 26.

ВВЕДЕННЯ

1. Що це є катехизм?

Катехизм це книжка, з якої вчимося, в що треба вірити та як маємо жити, щоб бути вічно щасливими.

2. На що є суспільний катехизм?

Суспільний катехизм є на те, щоб католицьким одиницям, організаціям та школам улекшити пізнання головних засад суспільної католицької науки.

3. Де виложена суспільна католицька наука?

Суспільна католицька наука виложена в Божих Заповідях, в науці християнсько-католицької віри, а зокрема щодо наших часів вона зясована в Енцикліках (окружних письмах) Свт. Отців, головнож Льва XIII. та Пія XI.

І. ЦІЛЬ І ДОСТОЇНСТВО ЧОЛОВІКА

4. Що є чоловік (людина)?

Людина це найдосконаліше й найвище єство з усіх видимих творів на світі. Сам Бог безпосередньо сотворив чоловіка й тому людина в усім залежна від Бога та Йому піддана, але zarazом обдарена особливим достоїнством, а саме: сотворена на Божий „образ і подобу” та наділена вільною волею.

5. На що людина живе на світі?

Бог сотворив людей на те, щоб Його пізнавали, Його прославляли, Його любили та Йому служили й тим чином стали вічно щасливі в небі. Тому людина, яка одинока зі всіх сотворінь має безсмертну душу, піднесена до надприроднього порядку через уділення їй освячуючої ласки, щоб як Божа дитина могла удостоїтися оглядання свого Творця.

6. Чи можна пізнати Господа Бога самим розумом?

Людина може пізнати Господа Бога своїм розумом, але тільки недосконало.

7. Яким способом може людина досконаліше пізнати Господа Бога?

Досконаліше й певно людина може пізнати Бога з науки, що її об'явив сам Господь Бог.

8. Як називаються люди, які не вірять у Бога?

Людей, які не вірять у Бога та не живуть згідно з Його законами, а через те вносять руїну в нарід, звуть атеїстами, то значить безбожниками.

9. Чому атеїзм руйнує нарід!

Атеїзм (безбожність) обдирає людину з віри в Бога, свого Творця і Пана, знижує людей до рівня звірят, нищить їх духові сили, викривлює ціль людського життя, яке до того робить тісним, безнадійним і нещасним. Тому атеїзм руйнує нарід.

10. Чому віра в Бога приносить добро і щастя народам!

Віра в Бога підносить до небувалих висот достоїнство і вартість людини, незалежно від того, чи хто бідний, чи багатий, вчений, чи невчений. Віра наповняє людину спокоєм, творчою силою духа, вдоволенням, без якого нема земного щастя. Таким чином віра найкраще пристосовує людину до суспільного життя і праці.

II. ОСНОВНІ БОЖІ ЗАКОНИ

11. Що це є Божі Заповіді?

Божі Заповіді це закони, що їх Господь Бог ще в Старому Завіті дав через свого Пророка Мойсея вибраному ізраїльському народові, а Господь наш Ісус Христос у Новому Завіті потвердив.

12. Кілько є Божих Заповідей і які вони?

Божих Заповідей є десять, а саме:

1. Не почитай інших Богів крім Мене.
2. Не взивай надармо Імени Господа Бога твого.
3. Памятай святкувати святий день.
4. Шануй твого вітця і твою матір, щоб тобі було добре і щоб ти довго прожив на землі.
5. Не убий.
6. Не чужолож.
7. Не кради.
8. Не свідчи ложно на ближнього твого.
9. Не пожадай жени ближнього твого.
10. Не пожадай нічого того, що є твого ближнього.

13. Як діляться Божі Заповіді?

Три перші Божі Заповіді кажуть про обов'язки людей для Бога, а сім інших про обов'язки, які маємо для інших людей і для нас самих.

14. Що наказує нам перша Божа Заповідь?

Перша Божа Заповідь наказує нам, щоб ми вірили тільки в правдивого Бога та Його належно

почитали, щоб ми не мали іншої віри, як тільки ту, що її об'явив сам Господь Бог.

15. Що забороняє Господь Бог у другій Заповіді?

У другій Заповіді Господь Бог забороняє зневажати Боже Імя, наприклад проклинами, а головне фальшивими присягами і т. п.

16. Що Господь Бог приказує у третій Заповіді?

В третій Заповіді Господь Бог забороняє виконувати важкі роботи в неділі й свята. Тільки своя Духовна Влада може вірних звільнити від тої заборони з важких причин. У християнських державах є закони про пошанівку святочного відпочинку. І ті світські закони треба також шанувати.

17. Що в нас забороняє закон про недільний (святочний) спочинок?

Закон про недільний спочинок забороняє виконувати в неділі й свята всякі прилюдні роботи, продажу та купно товарів на торговицях і по крамницях, заняття в фабриках, підприємствах, бюрох і т. д.

18. Що Господь Бог наказує в четвертій Заповіді?

В четвертій Заповіді Господь Бог наказує людям любити й шанувати своїх родителів, підчиненням наказує шанувати й слухати своїх наставників, як церковних так і світських. Зновже родителям і наставникам наказує любити підчинених і ними опікуватися.

19. Що каже пята Божя Заповідь?

У п'ятій Божій Заповіді забороняється биття і вбивання ближніх, самогубства, поєдинки, переривання вагітності та взагалі шкодження іншим і собі на тілі й на душі.

20. Що забороняє шеста Божа Заповідь?

Шеста Божа Заповідь забороняє всякі безстидні слова та діла. Причини гріху нечистоти це звичайно ліни्वство, непоміркованість у їді та напінках, лихе товариство, читання злих книжок і часописів, неприличні розмови та видовища, сороміцькі співанки й образки, нескромні танці та одяги.

21. Що каже сема Божа Заповідь?

У семій Заповіді „Не кради!“ Бог забороняє шкодити ближнім на майні в несправедливий спосіб. Тож не вільно привласнювати собі несправедливо чужі речі, а таким способом присвоєне чуже добро треба звернути, або пошкодованого винагородити за нього.

22. Що забороняє Бог в осьмій Заповіді?

В осьмій Заповіді Бог забороняє: 1. свідчити на неправду; 2. говорити неправду та бути облудним; 3. обмовляти, себто без потреби виявляти хиби інших людей; 4. клеветати, себто вигадувати на других неправдиві закиди; 5. без важної причини підозрівати й посуджувати других.

23. Що Бог забороняє в девятій Заповіді?

В девятій Божій Заповіді заборонені безстидні думки, уподобання, почування та бажання.

24. Що каже десята Божа Заповідь?

Десята Божа Заповідь забороняє несправедливо бажати чужої власності й завидувати іншим людям. Навпаки, треба тішитися щастям і повожденням інших людей.

25. Що Господь Бог обіцяв тим людям, котрі скоро, радо та точно сповнятимуть Його Заповіді?

Тим людям, що скоро, радо та точно сповнятимуть Божі Заповіді, Бог обіцяв своє благословенство та вічне щастя.

26. Чи тільки для вічного спасення треба сповняти Божі Заповіді?

Сповнювання Божих Заповідей конечно не тільки для одержання вічного спасення, але також задля збереження справедливого суспільного ладу між людьми на землі.

27. Як зветься несповнювання Божої Заповіді?

Несповнювання Божої Заповіді зветься гріхом. Гріх се не тільки зневага Господа Бога, але також кривда для одиниці та суспільности. Тому кожний гріх се також суспільне зло.

28. Які засади повинні кермувати одиничним і збірним людським життям?

В нашім одиничнім і збірнім (суспільнім) життю повинні ми кермуватися засадами християнських чеснот задля роблення добра та оминання зла.

29. Які найважливіші християнські чесноти?

Найважливіші християнські чесноти є: 1. Божі: віра, надія та любов і 2. обичаєві: мудрість, справедливість, повздержність і хоробрість (мужність). Обичаєвими звать їх тому, бо вони — підвалини морального життя не тільки одиниць, але також громадянства, суспільности, народу й держави.

30. Що чекає тих, котрі не будуть сповняти Божих Заповідей?

Тих, що не сповнятимуть Божих Заповідей, чекає: проклін, нещастя та смерть. Це відноситься не тільки до кожної людини зокрема, але і до всіх людських спільнот, до народів і держав на цілім світі.

III. ХРИСТОВА ЦЕРКВА ТА ЇЇ НАУКА

31. Що це є Христова Церква?

Христова Церква це спільнота видима, загальна, але надприродна і свята. Це видимий збір (товариство) хрещених людей, які зєдинені визнанням тої самої віри та взаїмною злукою під проводом Христового Намісника Свт. Отця Папи Римського та католицьких Єпископів (себто таких, які є в єдності зі Свт. Отцем) змагають до тої самої надприродної ціли, якою є Божа слава та вічне спасення людей.

32. Котра одиноко правдива Христова Церква?

Одиноко правдива Христова Церква се католицька Церква.

33. Чому тільки католицька Церква одиноко правдива Церква?

Католицька Церква тому одиноко правдива, бо Вона одинока береже все те, чого навчав Ісус Христос і тільки Вона додержує всього того, що Ісус Христос установив.

34. Як Ісус Христос оснував свою Церкву?

Ісус Христос оснував свою Церкву так: збирав коло Себе вірних; вибрав зпоміж них 12 Апостолів і передав їм потрійну власть: учительську, священичу й пастирську, себто дав їм власть учити людей, подавати їм св. Тайни та ними в духовних справах управляти; на Своє місце встановив св. Апостола Петра видимим Головою Церкви, а Сам став Її невидимим Головою.

35. Що значить слово „католицький“?

Католицький значить загальний, соборний. Значить, Церква основана не для одного народу (нації) і не для деяких тільки часів, але для всіх народів на світі та для всіх часів.

36. Чи т. зв. національна (народня, автокефальна) Церква може бути правдивою Христовою Церквою?

Ніяка т. зв. національна Церква, як це вже з самої назви видно, не може бути правдивою Христовою Церквою, бо така „Церква“ обмежується тільки до одного народу, а правдива Христова Церква — соборна, вселенська (всесвітня), значить, установа для всіх народів світа.

37. Чи всі Апостоли одержали від Ісуса Христа однакову власть?

Не всі Апостоли одержали однакову власть, бо св. Петро одержав верховну (начальну) власть, яка перевищає власть окремих Апостолів у Христовій Церкві.

38. На кого перейшла власть Апостолів у Церкві?

Власть Апостолів перейшла зі всіми управліннями на Єпископів. Вони спадкоємці тої власти як законні наслідники Апостолів.

39. На котрого Єпископа перейшла найвища власть св. Петра?

Найвища власть св. Петра перейшла на Єпископів міста Риму. Тому тільки Єпископи Риму се законні наслідники св. Петра як Христового Намісника, бо св. Петро перший оснував Єпископство в Римі й там умер як римський Єпископ.

40. Як звичайно звуть Єпископа Риму?

Єпископа Риму звуть звичайно Римським Папою (Вітцем), а для більшої пошани, належної Хри-

стовому Намісникові та Голові Церкви, звемо Його Святішим Отцем.

41. Як Ісус Христос установив власть Свого Намісника?

Ісус Христос установив власть Свого Намісника отсими словами, зверненими до Апостола Петра: „А Я тобі кажу, що ти єси Петр (скала) і на цій скалі збудую Мою Церкву і ворота пекольні не переможуть Її. І дам тобі ключі царства небесного, і що звяжеш на землі, буде звязане на небесах, а що розвяжеш на землі, буде розвязане на небесах”. (Мат. 16, 18—19). „Паси вівці Мої, паси ягнята Мої”. (Йоан 21, 16—17).

42. Чи Церква може помилятися в подаванні науки Ісуса Христа?

Церква не може помилятися в подаванні науки Ісуса Христа, бо дістала від Нього обітницю безнастанної опіки св. Духа.

43. В яких справах і коли Церква не може помилятися?

Церква не може помилятися тільки тоді, коли звичайним і загальним навчанням, або торжественною заявою своєї верховної влади подає всім до вірування правди віри та обичаїв, безпосередно, або посередно об'явлені.

44. Хто в Церкві має власть непомильного навчання?

Власть непомильного навчання в Церкві мають Єпископи разом (спільно) зі Свт. Отцем, як також окремо кожний Свт. Отець.

45. Коли Свт. Отець не може помилятися?

Тільки тоді Свт. Отець непомильний, коли промовляє як Пастир та Учитель всіх Християн у справах науки віри та обичаїв.

46. По чім пізнати правдиву Христову Церкву?

Правдиву Христову Церкву можна пізнати по багатьох прикметах, отже передовсім по тім, що Вона єдина, свята, апостольська, соборна. В давних часах казали: „Де Петро, там Церква“. Так і в часах нинішних заколотів найлегше пізнати правдиву Церкву по тім, що має одного Голову, наслідника св. Петра, Єпископа Риму, встановленого Ісусом Христом видимим Керманичем Церкви.

47. Чи також інші Єпископи непомильні?

Кожний Єпископ зокрема не є непомильний. Але коли всі Єпископи зберуться разом зі Свт. Отцем на Вселенському Соборі та постановляють щось у справах науки віри та обичаїв, тоді вони непомильні.

48. Кілько було Вселенських Соборів?

Від початку існування Церкви було досі 20 Вселенських Соборів.

49. Коли Єпископи збираються на Вселенський Собор?

Єпископи збираються на Вселенський Собор тоді, коли їх у важних справах Церкви скличе Свт. Отець.

50. Хто в Церкві має власть навчання?

Власть навчання, себто проповідання, береження та боронення науки Ісуса Христа має в Церкві Свт. Отець і мають всі Єпископи, котрі є з Ним у єдності.

51. Чи в проповіданні науки Ісуса Христа Церква залежна від якої іншої влади?

Церква не залежить від ніякої людської влади в проповіданні науки Ісуса Христа, бо свою власть одержала від самого Бога.

52. Як далеко сягає власть Свт. Отця в Церкві?

Власть Свт. Отця сягає на цілу Церкву по цілім світі, отже на всі Епархії.

53. Що таке Епархія або Дієцезія?

Епархія або Дієцезія це частина Вселенської Церкви, якою управляє Єпископ (Ординарій), іменований Свт. Отцем, або назначений Свт. Отцем його заступник.

54. Яку власть мають Єпископи в своїх Епархіях?

На основі свого уряду Єпископи мають властивим способом подавати прийняті Церквою правди віри й обичаїв своїм підчиненим вірним, відпирати небезпеки, які загрожують вірі, та вразі потреби доносити про них до найвищої церковної влади. Крім того сповнюванням святих чинностей мають Єпископи чувати над добром повірених їм душ.

55. Кілько Епархій є для Українців греко-католиків у польській державі?

Гр.-кат. Галицька Церковна Провінція обнімає: одно Архиепископство (Митрополію) у Львові, Єпископство в Перемишлі та Єпископство в Станіславові. Для Лемківщини, виділеної з Перемиського Єпископства, встановлена окрема гр.-кат. Апостольська Адміністрація, а для Українців уніятів з Волині, Полісся, Підляшша та Холмщини встановлений окремий Єпископ східного обряду як Апостольський Візитатор.

56. Де ще є гр.-кат. Єпископи для нашого народу?

В Чехословаччині на українським Закарпатті є два Єпископства: в Ужгороді та в Пряшеві. В Югославії є гр.-кат. Єпископство в Крижівцях. У Канаді є гр.-кат. Єпископство в Вінніпеґу та в Злучених Державах Північної Америки є два Єпископства

нашого обряду, в Філядельфії та в Гомстеді (коло Пітсбурга).

57. Як зветься збір Єпископів одного краю (держави), котрий приймає постанови в справах душпастирства та християнської карности (дисципліни)?

Такий збір Єпископів зветься краєвим Синодом, а коли зібрані на ньому Єпископи тільки одної Церковної Провінції, тоді зветься Синодом провінціальним. Крім того в важніших справах відбуваються наради (конференції) католицького Єпископату цілої держави, або тільки одної Церковної Провінції.

58. Які були Синоди нашої гр.-кат. Церкви?

Синоди нашої гр.-кат. Церкви були: Берестейський у 1596 р., під проводом київського Митрополита Михаїла Рагози, для довершення зєдинення українського народу з католицькою Церквою. Потім був Замойський Синод у 1720 р., котрий вирішив багато справ важних для нашого обряду та церковної карности і в 1891 р. Львівський Синод, присвячений внутрішнім справам нашої Церкви. На обох останніх провінціальних Синодах проводили Лєгати (окремі висланники) Свт. Вітця.

59. Кого Єпископи мають до помочі в виконуванні свого пастирського уряду?

До помочі в виконуванні свого пастирського уряду мають Єпископи священиків (духовенство, клир).

60. Яку власть мають священики в Христовій Церкві?

Силою св. Тайни Священства мають священики власть виконувати святі чинності (священодійствія), а зокрема правити Службу Божу, уділювати св. Тайн і нести духову поміч вірним для їх усвячення та спасення.

61. Як називаються священники, якими послужуються Єпископи в своїй душпастирській праці?

Священники, якими послужуються Єпископи в своїй душпастирській праці, звуться парохі й адміністратори (як настоятелі парохій), сотrudники (як їх помічники), катехити (для шкіл), духовники, капеляни для заведень, війська та організацій і взагалі душпастирі.

62. Що таке парохія?

Парохія це частина Дієцезії (Епархії), в якій парох або сам, або з приділеними йому до помічності сотrudниками веде з поручення Єпископа душпастирську працю для вірних парохії.

63. Яке завдання парохії?

Кожна парохія як найменша збирна низова клітина Христової Церкви, має безнастанно піддержувати християнське життя всіх своїх членів, здійснювати засади Євангелія та вірою й любов'ю лучитися з цілою католицькою Церквою.

64. До чого повинна бути подібна парохія?

Парохія повинна бути подібна до Божої Родини, в якій челядь усіх вірних зі своїм душпастирем має гуртуватися коло свого Небесного Господаря Христа та під Покровом Божої Матери.

65. Чим є Отець Парох для парохії?

Парох сповняє свій уряд з поручення свого Єпископа. Він учитель віри, він управитель усього релігійного життя в парохії та духовний батько всіх своїх парохіян.

66. Які найважливіші обов'язки парохіян для своєї парохії?

Найважливіші обов'язки парохіян це: 1. старання про розвиток у парохії Божої слави через будову,

направу та вдержування в належнім порядку та красі Божих домів; 2. відповідне удержування парохіяльного духовенства, церковних півців і церковного причету; 3. праця в католицьких церковних і парохіяльних організаціях (братствах, комітетах, парохіяльних читальнях, організаціях Католицької Акції і т. п.).

67. На що є монаші Чини (Закони) і Згромадження?

В католицькій Церкві є різні монаші Чини та Законні Згромадження, як мужеські так і жіночі. Ціль їх — змагання до душевної досконалости через виконання Євангельських Рад. Крім того ченці (священики та братчики) й монахині (сестри) сповняють у католицькій Церкві ще й окремі завдання, як приміром уладжують св. Місії в парохіях та працюють як місіонарі в місійних краях, де ще треба навертати людей на Христову віру, або де ще нема правильної церковної організації. Монахи плекають також науку в християнсько-католицькій дусі, виховують молодь, опікуються сиротами, недужими, старцями і т. п. Чим важчі для Церкви часи на світі, тим більше треба ревних духовних робітників і робітниць у монастирях.

68. Що це є т. зв. Євангельські Ради?

Євангельські Ради це: добровільне убожество, досмертна чистота і цілковитий послух духовній старшині.

69. Які є в гр.-кат. Церкві монаші Чини і Згромадження?

У нас діють отсі монаші Чини і Згромадження:
а) мужеські: Отці Василіяни, ОО. Редемптористи, ОО. Студити; б) жіночі: Сестри Василіанки, СС. Служебниці Пр. Діви, Сестри Студитки, Сестри Йосифітки, Сестри Йосафатки, Сестри Милосердя

Львівська державна
наукова бібліотека

Львівська бібліотека

1280

св. Вінкентія, Сестри Мироносиці та Сестри Пресвятої Родини.

70. Для кого Ісус Христос оснував Свою Церкву?

Ісус Христос оснував Свою Церкву для всіх людей і для всіх часів. Тому з католиками, що живуть на землі, злучені духово також святі в небі та душі в чистилищі. Цей духовий зв'язок зветься Злукою Святих. Усі члени тої Злуки взаємно допомагають собі молитвами та добрими ділами.

71. Чи кожна людина обов'язана належати до Церкви?

Кожна людина має належати до Церкви під загрозою втрати вічного спасення, бо нема спасення душі поза Церквою. Ісус Христос сказав: „Хто увірить і охреститься, той буде спасений, а хто не увірить, той буде осуджений” (Мар. 16, 16). А до своїх Учеників і їх наслідників сказав: „Хто вас слухає, Мене слухає, хто вами погорджує, той Мною погорджує”. (Лука 10, 16).

72. Як звуться хрещені люди, які не належать до католицької Церкви?

Хрещені люди, але такі, які не належать до католицької Церкви, звуться а) апостати або відступники, коли народилися в католицькій вірі й були в ній охрещені, та від неї відступили; б) єретики або ложновірці, коли вони вперто заперечують якусь християнську правду; в) схизматики (відлучені, незєдинені), коли вони не признають над собою духової влади Свт. Отця Папи Римського; викляті (екскомуніковані), коли вони за якісь важкі провини обложені клятвою (викляті, виключені з Церкви).

73. Що діється з тими людьми, що поза Церквою?

Ті люди, що пізнали Христову Церкву, але є поза Нею, важко грішать, коли вони тривають у тім

стані й тому вони не можуть бути спасені. Ті знову, що тому є поза Церквою, бо ще не пізнали її, повинні щиро шукати правди, прийняти її та вступити до католицької Церкви.

74. Як звуться хрещені люди, які належать до католицької Церкви?

Хрещені люди, які належать до католицької Церкви, звуться почесною назвою католики.

75. Що це є байдужі (літеплі) католики?

Людей, які тільки зовнішно (з метрики) належать до католицької Церкви, а не дбають про своє внутрішнє життя згідно з наукою католицької Церкви, звемо звичайно байдужими (індиферентними, літеплими) католиками.

76. Чим релігійна байдужість (індиферентизм) небезпечна для католика?

Релігійна байдужість це велика небезпека для католика, бо доводить його до упадків, а ті знову до втрати віри.

77. Кого звемо ревним і добрим католиком?

Хто не тільки зовнішно, але також внутрішньо належить до католицької Церкви, хто плекає в собі ласку св. Духа, хто оминає смертних гріхів, щоб не втратити освячуючої ласки, той ревний і добрий християнин-католик.

78. В який спосіб удержуємося в стані ласки?

Треба часто приступати до св. Сповіді, а ще частіше, хочби що дня, до св. Причастя.

79. Які ще обов'язки має добрий католик?

Скрізь і завсіди, словом і ділом та поведенням визнавати католицьку віру, себто явно до тої віри признаватися, її не стидатися, а коли прийде

потреба, то хоробро її боронити, хочби чоловік мав тим наразитися на якусь утрату, або навіть на смерть. Зовнішно католик виявляє свою віру стараним знаком св. Хреста та постійним уживанням християнських привітів: Слава Ісусу Христу (Христос Раждається, Христос Воскрес).

80. Яка нагорода стріне тих, що явно та прилюдно будуть визнавати Христову католицьку віру?

Св. Євангелист Матей (10, 32) записав отсю обітницю Ісуса Христа: „Кожного, хто визнасть Мене перед людьми, визнаю його і Я перед Моїм Отцем, що на небесах”.

81. Що скріплює християнина-католика в відважнім визнанні віри?

До відважного визнання св. Віри скріплює християнина-католика св. Тайна Миропомазання. Ця Тайна зєднує йому потрібну ласку св. Духа, щоб як добрий і хоробрий Христовий воїн був усе готовий словом і ділом визнавати свою віру.

82. Хто наражується на ослаблення, або втрату віри?

Хто пристає з невідповідним для себе та лихим товариством, хто легковірно читає злі книжки та часописи, а занедбує науку віри, відповідну до свого віку та стану, той наражує себе на ослаблення і навіть на втрату св. Віри.

83. Чи тільки Єпископи та священики мають ширити й утривалювати між людьми науку віри?

Не тільки церковна Єрархія та Духовенство мають обовязок ширити науку віри, але також всі добрі вірні католики, коли вони живі члени Церкви, хоч очевидно інакшим способом та в іншому обсязі.

84. Коли католик є живим членом Церкви?

Католик тоді живий член Церкви, коли не тільки сам цікавиться релігійно-духовними справами, але бере також участь як діяльний член у католицьких організаціях і товариствах, коли не тільки сам читає, але й поширює добрі католицькі книжки та часописи, а навпаки не читає та поборює всякі письма ворожі для християнсько-католицької віри і моральности, злі книжки та злі часописи.

85. Звідки католик має черпати правдиву науку християнсько-католицької віри?

Чисту й незіпсовану науку християнської віри черпає католик з Учительського Уряду Церкви, який існує непереривно від апостольських часів, далі з одобрених церковною католицькою владою видань св. Письма, з рішень вселенських Соборів, з Окружних Письм (Енциклік) Свт. Отців, з Пастирських Листів Єпископів та з інших письм одобрених Церквою, як також з живого Божого Слова, що його проповідують Єпископи та священики.

86. Яке св. Письмо вільно католикові читати?

Католик не тільки може, але задля поглиблення своєї віри навіть повинен читати св. Письмо, особливо Нового Завіту, одначе під умовою, що переклад та видання того св. Письма будуть католицькі, затверджені церковною владою та матимуть пояснення місць незрозумілих для загалу. Без сповнення тих умовин читання св. Письма могло б завести читача на бездоріжжя. Невідповідне читання й пояснювання окремих місць св. Письма стало причиною повстання різних фальшивих вір (єресей), всякого роду сект, як прим. „дослідників біблії” — байбелників, баптистів, адвентистів і багато інших, які звичайно ведуть до цілковитого безбожництва.

87. Чому треба слухати католицької Церкви?

Католики мають слухати Церкви, бо так наказав Ісус Христос. „Хто вас (Апостолів) слухає, Мене слухає” (Лука 10, 16). „Слухайте ваших наставників і коріться. Бо вони сторожать як такі, що мають відповідати за ваші душі” — писав св. Павло до Євреїв (13, 17). Тому католицька Церква, як та, що відповідає за наші душі, видала для всіх своїх членів окремі закони, звані Церковними Заповідями.

88. Котрі Заповіді Церковні?

Є багато Церковних Заповідей, та з них вибрано отсих найважливіших шість, як найконечніші для нинішнього католицького життя, а саме:

1. Приказані свята святкувати.
2. В неділі й свята Служби Божої побожно слухати.
3. Приказані пости постити.
4. Кожного року хоч раз коло Великодня сповідатися і в своїй парохії причащатися.
5. Весілля в заборонених часах не справляти.
6. Заборонених (злих) книжок і часописів не читати.

До інших Церковних Заповідей, важних у нинішніх часах належить заповідь: Помагати Церкві та Духовенству. (Катехизм Кард. Гаспаррія).

89. Які Свята маємо святкувати?

Крім неділь маємо святкувати всі торжественні (врочисті) Свята нашого обряду. Тоді здержуємося від важких робіт, слухаємо Служби Божої та інших Богослужень і робимо добрі діла.

90. Коли ми під тяжким гріхом обов'язані вислухати Служби Божої?

Ми обов'язані під тяжким гріхом вислухати Служби Божої в кожную неділю та в кожне врочи-

сте свято. Одначе добрий католик, оскільки може, слухає Служби Божої теж у будні, навіть що дня. Належне слухання Служби Божої зеднує людям Божу ласку, кріпить їх віру та затіснює звязки суспільної любови.

91. Чи вільно без важної причини виходити підчас Служби Божої з церкви, або вистоявати в тім часі на цвинтарях та вулицях і майданах?

Тяжкої провини допускається той, хто без важної потреби виходить з церкви в часі Служби Божої (проповіді), або в тім часі вистояє на розмовах на церковному майдані, або на вулиці, бо таким своїм поведенням зневажає Тайну Безкровної Жертви, перешкоджує молитися іншим вірним та дає іншим згіршення.

92. Чи той, хто слухає Служби Божої через радіо, вже тим самим сповняє другу Церковну Заповідь?

Слухання Служби Божої через радіо може бути корисне для душі, особливо тоді, коли хто з важної причини не може піти до церкви. Одначе в ніякому разі не є це виповнення другої Церковної Заповіді, бо на Службі Божій треба бути приявним особисто.

93. Чи тільки Служби Божої треба вислухати в церкві?

Крім Служби Божої правляться в церкві й інші всенародні Богослуження, як Вечірня, Литія, Утреня, молебні і т. д. В міру спромоги християнин-католик повинен і в тих Богослуженнях брати живу участь. Добрий католик бере також участь у всіх церковних обходах, процесіях і т. п. поза церквою, наприклад у католицьких Академіях на честь Преч. Діви Марії, або Святих, для звеличання важних церковних подій і т. п.

94. Які пости християнин-католик обов'язаний зберігати під тяжким гріхом?

Ми обов'язані постити: 1. у всі середи та п'ятниці цілого року з виїмком загальниць; 2. у Навечір'я Різдва Христового; 3. у Навечір'я Богоявлення; 4. у Великий Піст — від понеділка після Сиропустної Неділі до Великої Суботи включно; 5. в Петрівку; 6. у Спасівку перед Успенням Пр. Д. Марії; 7. у день Усікновення Голови св. Йоана Хрестителя; 8. на Воздвиження Чесного Хреста і 9. у Пилипівку (піст перед Рождеством Христовим).

95. Як маємо постити?

В давних часах вірні християни-католики постили строго. Одначе в новіших часах Церква злагіднила строгі пости. Для нас під тим оглядом обов'язкові постанови Львівського Провінціального Синоду з 1891 року. Вони такі: I. У Великий Піст, Петрівку, Спасівку і Пилипівку належить постити кожного понеділка, середи й п'ятниці. В ті дні дозволяється на набіл. В інші чотири дні, себто ві второк, четвер, суботу й неділю вільно їсти мясо. Одначе щоб замість посту надолужити чимсь Господу Богу, Львівський Синод приказує в ці чотири дні перед обідом і перед вечерею відмовити особам духовним 50-ий псалом (Помилуй мя, Боже), а всім іншим, що їстимуть мясо, 5 Отченаш і 5 Богородице Діво. Це позволення на мясо розтягається також на вище згадані 4 дні підчас усіх інших постів у році. II. Від цього загального правила належить виняти: 1. цілий перший тиждень Великого Посту і 2. цілий Страстний Тиждень. В ці два тижні зовсім не вільно їсти мяса. Набіл дозволений тільки на вівторок, четвер і суботу, а в понеділок, середу та п'ятницю треба їсти без набілу. III. У всі середи й п'ятниці поза загальницями вільно їсти набіл. IV. В тижні, що попереджує Великий Піст, себто від понеділка по Неділі Мясопустній аж до

Неділі Сиропустної, мається зберігати піст так, як і в інших постних часах.

96. Хто не обов'язаний постити!

Постити не обов'язані: 1. Діти, що ще не мають 7 літ. 2. Старші люди, що вже починають тратити сили. 3. Ті, що тяжко слабують, або після тяжкої недуги вертаються до здоров'я. 4. Матері, що при надії й ті, що самі кормлять дітей. 5. Робітники, що дуже тяжко працюють. 6. Ті, що не мають іншої страви, як приміром жебраки, слуги, подорожні і т. п. В цих усіх випадках не треба й нема обов'язку просити звільнення від посту, бо св. Церква вже сама таких звільняє.

97. Що таке загальниці!

Загальниці це часи, що в них кожного дня в тиждні можна їсти м'ясо. Вони є в нашій обряді такі: 1. Від Різдва Христового до Богоявлення, себто від 7. до 19. січня включно (крім Навечіря Богоявлення). 2. Від Митаревої Неділі до Неділі Блудного Сина. 3. Від Воскресення до Неділі Томиної. 4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

98. Що таке заказані часи!

Заказані (заборонені) часи є тоді, коли не вільно справляти весіль і гучних забав. Вони є: 1. Від початку Пилипівки аж до Богоявлення, себто від 28. листопада до 19. січня слідуєчого року включно. 2. Від нед. Мясопустної до нед. Томиної. 3. Від нед. Всіх Святих до празника св. Ап. Петра і Павла 4. Ціла Спасівка, себто від 14. до 27. серпня.

99. Яке значення мають пости в католицькій Церкві!

Пости в католицькій Церкві мають для вірних велику вагу, бо: 1. вчать відмовляти собі деяких зрештою дозволених річей і тим скріпляють волю

20

та вправляють людський дух до береження всіх Божих Заповідей; 2. відривають серця людей від надто великого прив'язання до земських справ і звертають їх думки до справ Божих; 3. пригадують людям про обов'язок покаяння за гріхи.

100. Чи вільно католикові вживати алкоголю?

Попри уміркованість у їді треба ще поміркованості в питтю. Алкогольні напої, як горілка, пиво, вино і т. п., мають у собі сильну отруту-алкоголь, що шкодить здоров'ю тіла — як свідчать лікарі — ослаблює серце, нищить печінку, псує нирки, шлунок, кров і мозок та спричинює різні інші слабості. П'яниця тратить почуття обов'язку, не має честі й гідності, стає безличним простаком та має початки божевілля, що враз із іншими хворобами переходить на третє й четверте покоління. Щоб напої були ostrіші, фабриканти домішують до них різні отруї. На алкогольні напитки видають люди великі суми грошей, які моглиб ужити на позиточні річі.

101. Чи алкогольні напитки шкідливі для душі?

Найбільше злочинів та проступків проти Божих Заповідей роблять п'яниці. Через п'янство є в родинах незгода та сварки. П'яні дають згіршення дітям і молоді та руйнують свою родину морально й матеріально. Тому християнин-католик повинен здержуватися від алкогольних напитоків, або цілком, або щонайменше бути дуже поміркованим у їх питтю, щоб не впасти в наліг п'янства. Св. Письмо каже, що п'яниці не доступлять Божого Царства.

102. На що треба сповідатися?

При св. Сповіді через Тайну Покаяння одержуємо отсі ласки: 1. прощення всіх гріхів; 2. освячуючу ласку, або її помноження та інші ласки до побожного життя; 3. прощення вічних кар, а по-

части й дочасних; 4. відзискуємо втрачені заслуги на небо. Велике є теж суспільне значення Сповіді в католицькій Церкві. Через Сповідь люди без ріжниць стану та звання піддаються під один закон, очищуються та гартуються на нові труди життя.

103. Що дає нам св. Причастя!

Св. Причастя се прийняття Найсв. Тіла і Крови Ісуса Христа під видами хліба й вина. Воно: 1. зєднує нас як найтісніше з Ісусом Христом; 2. помножує в нас освячуючу ласку; 3. ослаблює в нас злі нахили та скріплює в нас любов Бога; 4. очищує нас від простительних, а охоронює від смертних гріхів та частинно зносить дочасні карі за гріхи; 5. є нам запорукою світлого воскресення та вічного щастя.

104. Яка суспільна користь зі св. Причастя!

Зі св. Причастя, в котрому всі кормляться одним Тілом та одною Кров'ю Ісуса Христа, пливають обильні добродійства для суспільности, кріпне почування людської достоїнности всіх вірних, затіснюється християнська єдність, любов і братерство людей. Тому велике значення масових св. Причастей вірних на Місіях, Відпустах, Евхаристійних Конгресах і т. п. католицьких обходах.

105. Що заборонює 6-та Церковна Заповідь!

У 6-тій Заповіді Церква забороняє читати й поширювати всякі письма, що виступають проти католицької віри й моральности, проти католицької Церкви та Її Єрархії. Це слушна заборона, бо злі письма ширенням поганих сплетень підкопують пошану духовної Влади, піддають у сумнів деякі точки католицької віри, нескромними новинками й неприличними образками захитують обичаї й так ведуть багато душ до відступства від св. Віри й до неморальности. Вороги Христа добре знають, який

сильний вплив мають у нинішніх часах часописи на маси людей, тому саме тою зброєю воюють проти католицької релігії. Тому забороняється їх письма читати й давати другим, або поручати до читання, бо як не вільно когось підпалити, чи подати кому отруту до пиття, або самому троїтися, так не вільно ні самому приймати отрути для душі, ні іншим людям її подавати.

106. Що наказує нам 6-та Церковна Заповідь?

6-та Церковна Заповідь наказує нам: 1. матеріально спомагати (передплачувати, купувати) свої католицькі часописи та книжки, бо тільки так зможемо врятуватися від повени письм ворожих католицькій вірі та моральности; 2. католицькі книжки та часописи читати, бо вони навчають нас боронити нашу віру й обичаї, охороняють від спокус до злого та допоможуть нам виховати молодь на добрих членів Церкви та народу; 3. бути апостолами католицької преси, ширити як найбільше добрі католицькі часописи, щоб вони всюди були там, де є наші вірні, не тільки в домах, але і в робітнях, у читальнях і товариствах, у шпиталях і т. д. Негідний назви христіянина той, що не цікавиться долею душі ближнього та каже, як колись Каїн: „Хіба я сторож мого брата?“

105. Чому треба помагати Церкві й Духовенству?

Церква наказує складати добровільні жертви й складки на будову, направу та вдержання в відповідному стані Божих домів, особливо там, де нема на те інших джерел. Крім того каже жертвувати на удержання парохіяльного духовенства та інших церковних слуг згідно з місцевими приписами та звичаями. Річ ясна, що духовенство, яке працює для нашого спасення, повинно мати запевнене удержання, відповідне до його стану, щоб могло віддатися як слід душпастирській праці в парохії.

108. Як може карати церковна Влада!

Добра мати, хоч любить своїх дітей, всетаки мусить неслухняних карати, хоч з болем у серці. Таксамо Церква, наша Мати, карає непослушних, щоб їх направити. Таким своїм дітям Вона: 1) відмовляє св. Тайн, а тоді священник не може такого ні сповідати, ні причащати, а розрішення, дане такому, не важне; 2) відмовляє церковного похорону, бо на нього заслугує тільки такий, що вмер у вірі та послуші для Церкви аж до останньої хвили життя, а навпаки нерозкаяні, які вперто не приступають до св. Тайн, самогубці й т. п. не мають права на цю ласку; 3) виключає з Церкви (екскомунікує). Виключений з Церкви се неначе поганин і не має ніякої участі в молитвах і ласках Церкви.

109. Що таке інтердикт?

Інтердикт це найбільша кара Церкви. В тім краю, на котрий ту кару наложено, не вільно прилюдно відправляти Богослужень, ані уділяти комусь св. Тайн, ані відбувати церковного похорону. Інтердикт накладає Церква тільки з дуже важних причин.

110. Чи Церква може звільнити від сповнювання Заповідей!

Від сповнювання й береження Божих Заповідей ніколи ніяка влада на землі не може людей звільнити. Одначе від береження Церковної Заповіді Церква може звільнити, коли вимагає того важна причина. Ісус Христос сказав до Апостолів: „Що розвяжете на землі, буде розв'язане й на небі“. Так приміром Єпископ звільняє нераз декого від посту, або піст злагіднює. Також укорочують заборонений час на забаву, а в деяких краях Свт. Отець з огляду на обставини життя робітників переніс святкування деяких Свят на неділю.

111. Що таке церковний обряд?

Церковний обряд се potwierджений Церквою збір різних молитов, пісень, поклонів, читань і пояснень св. Письма, знаків хреста й інших зверхніх знаків, що ними віддаємо честь Богові, дякуємо, перепрошуємо та просимо Його різних ласк.

112. На що потрібний церковний обряд?

Вправді Ісус Христос учив, що Бог се Дух і ми повинні духом Йому поклонятися (Йоан, 4, 24), однак і сам Ісус Христос уживав зверхніх знаків для почитання Бога Отця. Він знав, що людям не вистарчить сама внутрішня почесть Бога, бо людська природа така, що виявляє назверх словом, ділом, чи іншими знаками те, що на душі. Ось чому Ісус Христос своїм власним приміром учив нас молитися, яких слів у молитві вживати, зносити очі вгору до неба, приклонювати коліна, припадати лицем до землі й т. д.

113. Як повстав церковний обряд?

Уже в Старім Завіті сам Бог уладив був Богослуження для Жидів. Також і в Новім Завіті сам Ісус Христос установив основні частини християнського Богослуження, як приміром видимі знаки св. Тайн, Безкровну Жертву Служби Божої і т. д. Він немов начеркнув загальний нарис, з чого має складатися християнське Богослуження. Цей нарис потім доповняли й розвивали Апостоли, Отці Церкви, Єпископи і священники й так розвивався обряд до нинішніх часів та дальше розвивається.

114. Які є обряди в католицькій Церкві?

Є два головні обряди в католицькій Церкві: східний (грецький) і західний (латинський). Східний обряд приноровлено пізніше до інших народів і так повстали з нього ще такі обряди: словянський (наш греко-католицький), греко-ромунський, гре-

ко-арабський (мелхітський), греко-італійський, греко-мадярський, халдейський, сирійський, маронітський, коптійський, абісинський і вірменський.

115. Хто були творці нашого східного, греко-католицького обряду?

Основоположниками й творцями нашого східного обряду були: св. Ігнатій Богоносець, Єпископ Антіохії, св. Василій Великий, св. Григорій Богослов, св. Йоан Золотоустий, св. Андрей Критський, св. Йоан Дамаскин, св. Роман Сладкопівець, св. Теофан, св. Косма, св. Теодор та інші священники й монахи неznані по імені. З окрема наш слов'янський (греко-католицький) обряд створили місіонарі Слов'ян, св. Кирило і Методій. Були це два рідні брати з роду Греки, що навчилися тодішньої болгарської мови (одної зі слов'янських мов) і при її помочі ширили Христову віру не тільки в Болгарії, але також в полудневій Україні, а потім у 863 році перейшли на Мораву, куди запросив їх тамошній князь Ростислав. Св. Кирило і Методій придумали слов'янську азбуку та переклали Богослуження і Святе Письмо з грецької мови на староболгарську, якої вживаємо в нашій обряді й досі як т. зв. церковно-слов'янської мови. Ту нашу церковно-слов'янську мову треба нам шанувати як рідну мову нашої Церкви.

116. Чи наш обряд потверджений найвищою церковною Владою?

Наш обряд потвердила найвища Влада католицької Церкви устами багатьох Свт. Отців. І так приміром зробив се Папа Адріян у листі до моравського князя Ростислава в 867 році, коли німецькі Єпископи противилися введенню Богослуження в слов'янській мові на Моравії. Папа Інокентій IV у листі до українського галицького короля Данила в 1247 р., Папа Климентій IV у письмі

про Унію українського народу 1595 року, Папа Павло V у листі до київського Митрополита Йосифа в 1615 р., Папа Григорій XVI у письмі до українського Кардинала Михаїла Левицького в 1841 р. й багато інших.

117. Чи ріжнородність обрядів шкодить єдності католицької Церкви?

Ріжнородність церковних обрядів не тільки не шкодить єдності католицької Церкви, але ще більше зєднує для неї різні народи та підносить Її красу. Основні частини обряду, встановлені самим Ісусом Христом, остають ненарушені в усіх церковних обрядах, а тільки доповняючі церемонії в різних частях Церкви були вироблені ріжно в різних мовах. У цих різних обрядах можна і треба визнавати одну й ту саму Христову віру, вживати тих самих св. Тайн та бути підчиненим одному церковному Проводові, Свт. Отцеві Папі Римському.

118. Чи можна змінити обряд?

Св. Церква забороняє під гріхом переходити з одного обряду на другий і тільки з важних причин на те дозволяє.

119. Які є церковні приписи щодо дітей родичів різних обрядів?

Коли родичі є двох різних обрядів, наприклад одне грецького, а друге латинського, тоді в Галичині обов'язують приписи закону, званого Конкордією, що його видав у 1863 р. Свт. Отець Пій IX. У тім законі сказано, що сини мають належати до обряду батька, а дочки до обряду матери. Забороняється також перехід до другого обряду, а коли він наступить самовільно, то вважається його неважним.

120. Хто має рішальний голос у справі обряду?

Рішальний голос у справах усіх обрядів католицької Церкви має сам Свт. Отець Папа Римський. Він теж дбає про чистоту обрядів. До помічі в справах обрядів має ще Свт. Отець прибічну раду, а саме Конгрегацію св. Обрядів для латинського обряду, а для східних обрядів Конгрегацію Східної Церкви, котрої Сам є головою.

IV. ХРИСТІЯНСЬКА РОДИНА

121. Яке завдання має християнське подружжя?

Бог сотворив чоловіка в двох полах і тому люди як муж і жінка лучаться в подружжя, щоби співділати в поширенні людського роду по цілій землі до кінця віків. Отже не для пристрасти й пожадання призначене подружжя, як це викривило давнє й новітнє поганство. Головнє завдання подружжя це видавання на світ і виховання потомства, а відтак взаїмна поміч та щастя супругів.

122. Чи подружжя має велику вагу для окремих людей і народів?

Супружжя має дуже велику вагу не тільки для одиниць і народів, але і для всього людського роду. Тому християнська релігія високо поставила достоїнство подружжя через піднесення його до гідности св. Тайни.

123. Що таке св. Тайна?

Св. Тайна це зовнішній знак, установлений Ісусом Христом для означення ласки та уділення її тим, що ту св. Тайну приймають.

124. Чим є Тайна Супружества?

Тайна Супружества це Тайна, в котрій дві вільні християнські особи, муж і жінка, присягають собі взаїмно перед Господом Богом любов, вірність, чесність і досмертнє співжиття, одержують від Бога ласку до сповнювання супружних обов'язків, особливо до побожного виховання дітей.

125. Хто може уділювати Тайни Супружества?

Тайни Супружества може уділювати тільки Христова Церква, а не цивільні уряди, бо уділювання св. Тайн належить до Церкви та Її слуг, а не до держави та її урядників.

126. Чи т. зв. цивільні шлюби творять супружжя?

Цивільні шлюби, заключені перед світськими властями, не творять супружжя, бо світська влада не може уділювати св. Тайн, а супружжя це Тайна, що її установив Ісус Христос.

127. Які найважливіші прикмети Тайни Супружжя?

Найважливіші (суцні) прикмети Тайни Супружжя це єдність та нерозривність.

128. Що таке супружа єдність?

Супружа єдність значить, що коли живе одно з подругів, то друге не може заключити важного подружжя з ким іншим.

129. Що таке нерозривність подружжя?

Нерозривність подружжя полягає на тім, що подружа звязь не може бути розірвана за життя обох супругів, себто, що нема розводів у супружжі. Ця засада католицької релігії спирається на висказі самого Ісуса Христа: „Для того оставить чоловік батька і матір і злучиться зі своєю жінкою, і будуть обоє одне тіло. Так що вже не двоє, а одне тіло. Що отже Бог злучив, чоловік нехай не розлучає". (Мат. 19, 5—6).

130. Яке право до супружжя мають Церква і держава?

Церква має до супружжя те право, що Вона рішає про суцні умовини супружжя, а держава має до супружжя остільки право, оскільки воно має цивільно-правні наслідки, як прим. справи спадщини, що не належать до суті подружжя.

131. Чому Церква звернула в нинішніх часах особливішу увагу на чистоту християнського подружжя?

В нинішніх часах, у наслідок з одного боку фальшивих наук, а несвідомости з другого боку люди стали забувати за святість супружчої звязи та нею в найрізніший спосіб зловживають. Тому Свт. Отець Пій XI видав у 1930 році Окружне Письмо (Енцикліку) „Про християнське подружжя” і в нім наново оповістив цілу науку католицької Церкви про подружжя.

132. Про що пише Свт. Отець у своїй Енцикліці „Про християнське подружжя”?

У своїй Енцикліці про християнське подружжя Свт. Отець промовляє через Єпископів до цілої Церкви і навіть до всього людства: 1) про суть і достоїнство подружжя, особливо християнського; 2) про благословенства та добродійства, які плывуть з такого подружжя для родини та суспільности; 3) про хибні думки (блуди), які панують щодо подружжя; 4) про надуживання подружжя та 5) про головні засоби усунення зловживань та повернення християнському подружжю його достоїнства.

133. Яким способом понижується подружжя в нинішніх часах?

Свт. Отець Пій XI у своїй Енцикліці пише: „Вже не потаємно й скрито, але наявно, без якогонебудь сорому топчуть і висмівають святість подружжя і словом і письмом, у різних театральних виставах, повістях, у любовних і сатиричних оповіданнях, у кінових образах, радієвих викладах та загалом усякими новітніми винаходами. Зате похваляють або представляють розводи, перелюбства й інші найпоганіші проступки в такому світлі, начеб у них не було нічого грішного й ганебного. А не бракує й книжок, що їх захвалюють як наукові, а які в дійсності часто мають тільки поволоку

науковості, щоб тим легше здобути собі довіря читачів. Обстоювані в них засади вони представляють як висліди сучасної науки, і то такої науки, яка старається устійнити ніби то саму правду та відкидає всякі застарілі пересуди предків, а серед тих старосвітських поглядів вона відкидає й усуває традиційну християнську науку про подружжя. Такі думки заціплюють усяким людям: багатим і вбогим, робітникам і працедавцям, освіченим і простолюддю, самотнім і подругам, побожним і безбожним, дорослим і молоді. Головно для цієї останньої засідки особливо грізні, бо вона легше дається зловити”.

134. Які добра приносить правдиве християнське подружжя!

Правдиве християнське подружжя приносить три головні добра, які є рівночасно головними обов'язками: потомство, вірність супругів і Тайну. Це наука св. Августина, що стала наукою Церкви. Він каже: Супружа вірність значить те, що поза супружним зв'язком не має бути чужоложства з іншою, третьою особою; потомство значить, що воно має бути прийняте з любов'ю, сердечно плекане та побожно виховуване; Тайна — що подружжя зв'язь не може бути розірвана та що розведений муж або розведена жінка не можуть заключувати іншого подружжя навіть зогляду на дітей.

135. Чому діти се добро для супругів!

Бог хоче, щоб люди розмножувалися не тільки на те, щоб існували й наповняли землю, але далеко більше на те, щоби почитали Бога, Його пізнавали й любили та втішалися Його огляданням вічно в небі. Велика це почесність для людини бути співтворцем нового життя з самим Богом, давати Церкві нових членів, у котрих через св. Хрещення зачне жити сам Христос. Велике щастя віджити

в дорогих ествах, котрі нас люблять і вже на цьому світі доступити свого роду вічного життя. Дитина скріпляє між супругами єдність, вона вимагає від родичів доброго прикладу й тому причиняється до їх усовершення.

136. Чому подружня вірність се добро та обов'язок?

Супруги зобов'язуються перед Господом Богом до взаємної любови, вірності й супружчої чесноти та до взаємного співжиття аж до смерти. В Енцикліці Свт. Отця Пія ХІ читаємо:

„Крім того подружня вірність вимагає, щоб чоловік і жінка були злучені якоюсь особливішою й святою та чистою любовю та щоб не любилися так, як любляться перелюбці, але так, як Христос полюбив Церкву, бо таке правило приписав Апостол словами: „Мужі, любіть своїх жінок, як і Христос полюбив Церкву“. Без сумніву Він обняв Церкву тою безмежною любовю не ради своєї користи, але маючи на увазі тільки добро Своєї Обручниці”.

137. Яка повинна бути супружа любов?

Супружа любов повинна виявлятися у взаємній зичливості, готовій до помочи в кожній потребі та в кожній труднощі. Крім того повинна вона виявлятися у праці над взаємним усовершенням, у взаємному впливанні на себе в дусі добра, в дусі та на взір св. Євангелія.

138. Чому владу в родині має зправила муж, а не жінка?

З природи річи, отже з Божої волі муж краще пристосіблений до влади в родині, бо він обдарений звичайно більшою фізичною силою, а завдання батька не перешкоджує йому займатися родинними справами. Мужчина з природи має

нахил до кермування та верховодження. Зате жінка тілом звичайно слабша від чоловіка і з природи шукає для себе підпори в житті. З надприродного становища Апостол вияснює це так: „Жінка повстала з чоловіка, а чоловік не повстав з жінки”. (Кор. 1, 11, 8).

139. Чи послух жінки чоловікові зносить свободу, яка слушно належиться жінці?

Цей послух ні заперечує, ні не зносить свободи, яка вповні слушно належиться жінці. Бо коли чоловік голова, то жінка серце, і як він має першенство в управі, так вона може і повинна старатися про першенство в любові, що для неї така знаменна. (Енц. Про христ. вих.).

140. Як навчав Папа Лев XIII про взаємини між сусідами?

В Енцикліці „Арканум” з 1880 року Свт. Отець Лев XIII писав: „Чоловік це пан родини й голова жінки; а вона, як тіло з його тіла та кість з його кости, повинна підчинятися чоловікові та його слухати, але не як слуга, а як товаришка, а саме щоб тому послухові не забракло ні характерности, ні достоїнства. А в того, що приказує, й у тієї, що слухає, нехай Божя любов буде все керманичем обов'язків, бо обоє мають представляти образ: він Христа, вона Церкви”.

141. Що треба думати про рівноправність жінки?

Церква все виступала в обороні гідности жінки, тому домагання добре зрозумілої рівноправности жінки в суспільности, себто такої рівноправности, яка в нічому не противиться завданням жінки як сусіди та матері, — цілком слушне.

142. Чому піднесення подружжя до гідности св. Тайни се добро?

Піднесення подружжя до гідности св. Тайни запевнює йому нерозривність та ласки, які спливають зі св. Тайни. Отже приносить супругам або помножує освячуючу ласку, а крім того дає інші ласки, потрібні в супружому стані. „Вірні, раз злучені вузлом подружжя, ніколи не можуть бути позбавлені таїнственної помочі звязи цеї св. Тайни“, каже в своїй Енцикліці Пій XI.

143. Хто нині найбільше понижує подружжя?

В нинішніх часах є багато ворогів християнського подружжя, які намагаються його понизити, щоб таким чином знищити християнську родину. Та найбільшим ворогом християнського подружжя є в сучасну пору безбожний большевизм комуністичної партії, якої світовий осередок є в Москві.

144. Чи це великий гріх ударемнювати наслідки подружжя, себто старатися, щоб у супружестві не було дітей?

Ударемнювання наслідків подружжя, особливо коли цеполучене з замахом на життя потомства, як противне суцній цілі подружжя та людській природі, се тяжкий гріх супроти Бога та велика провина супроти власного народу.

145. Чи причини до обмежування потомства оправдані?

Свт. Отець відкидає всі загалом причини, якими дехто старається виправдувати чи то згоновання плоду в лоні матери, чи інші засоби запобігання вагітності. Подружжі взаємини, отримані з того роду ганебними практиками се „ніщо інше, як тільки звичайна розпуста“. А далі Свт. Отець наводить слова св. Августина: „Недозволено й гидко вживають подружжя хочби і з законною жінкою

там, де оминають потомства. Так робив Юдів син Онан і тому Бог покарав його смертю".

146. Коли не вільно заключати подружжя?

Перешкоди до заключення подружжя є двоякі: I) уневажнюючі, себто такі, які роблять подружжя неважним та II) забороняючі, які роблять подружжя недозволеним. Уневажнюючі перешкоди се: 1) недостаточний вік, 2) тілесна неспосібність, 3) важно заключене інше подружжя, 4) коли одно з супругів нехрещене, 5) вищі свячення, або торжественні монаші обіти, 6) насильне схоплення, 7) проступок (половий неморальний чин, або вбивство в звязку з наміреним подружжям), 8) споріднення (в прямій лінії без обмеження, в бічній до четвертого ступня включно), 9) посвоячення (в прямій лінії без обмеження, в бічній до четвертого ступня включно), 10) прилюдна неприличність, 11) духове споріднення (куми), 12) законне посвоячення (що походить від усиновлення в тих краях, де того вимагають закони). — Збороняючі перешкоди є: 1) звичайний обіт чистоти, 2) інше віросповідання, 3) відступство від віри, або приналежність до безбожницької організації, 4) законне посвоячення, коли така є вимога законодавства даної держави.

147. Що потрібне до важного заключення подружжя?

До важного заключення подружжя потрібне, щоб новоженці: 1) були вільні від усякої уневажнюючої перешкоди, хіба, що їм церковна влада дасть від неї звільнення (диспензу), 2) виявили свою вільну й непримушену волю заключити супружжя і 3) були важно охрещені та вінчані (брали шлюб) у католицькій церкві.

148. Що потрібне, щоб подружжя було достойно заключене?

Щоб подружжя було достойно заключене, треба, щоб новоженці: 1) були в стані освячуючої ласки, 2) були належито освідомлені про правди християнсько-католицької віри, 3) щоб не було зборонюючої перешкоди, 4) щоб збережено всі формальні приписи, вимагані для заключення подружжя.

149. Хто не повинен заключувати подружжя?

Не повинні заключувати подружжя особи хорі, особливо на заразливі недуги, як також ті чоловіки, які не можуть дати удержання родині, що їй бажають оснувати, та не мають ніякої певності, що зможуть совісно сповняти всі обов'язки подружого стану.

150. Чи обов'язки, що їх приймають на себе супруги, дуже важкі до сповнення?

Обов'язки, що їх беруть на себе супруги при заключуванні подружжя, дуже важкі до сповнення. Однак відповідне приготування до подружого стану та Божя ласка, яка пливе з Тайни Супружества, влегчить супругам сповнювання їх обов'язків.

151. Як треба приготуватися до св. Тайни Супружества?

Щоб заздалегідь добре приготуватися до св. Тайни Супружества, треба вже від ранньої молодости вести чисте життя, багато молитися та опісля старанно вибирати особу, з котрою маєтись заключити подружжя. Свт. Отець Пій XI в Енцикліці „Про християнське подружжя” пише: „Вкінці нехай не занедбують у справі вибору подруга засягнути відповідної ради родичів і нехай їй собі не легковажать, щоб могли покористуватися їх досвідом та оберегтися перед шкідливою похибкою, і вступа-

ючи в подружжя, щоб тим обильніше зазнали благословення четвертої Божої Заповіді”.

152. Яке має бути ближче приготування до св. Тайни Супружжя?

Ближче приготування до св. Тайни Супружжя це передовсім добра св. Сповідь, по змозі з цілого життя; щира молитва; достойне поведення підчас вінчання (шлюбу); приличне поведення на весіллі, котре повинно відбуватися без пиття алкогольних напитків та згіршаючих авантур, які часто на весіллях бувають під впливом алкоголю.

153. Яке має бути поведення супругів після вінчання?

Коли новоженці ще добре не знають себе взаємно і коли після вінчання відкрили одно в другім якісь хиби, про які раніше не знали, то мають поводитися з великою терпеливістю та радо піддатися Божій волі. Новоженці повинні теж посвятити себе Господу Богу через „Інтронізацію Серця Христового”, передплатити для себе бодай один рідний католицький часопис та постійно пригадувати собі взаємно, що їх дім має бути місцем католицького життя, що до їх дому не будуть мати доступу ніякі сили, ворожі для католицької Церкви та для рідного народу.

154. Яких подруж треба оминати?

Треба оминати заключування мішаних подруж, бо в таких подружжях, де одно з супругів є одного обряду, а друге іншого, звичайно нема згідливости в думках, почуваннях та ділах. У наслідок того є там більші труднощі згідливого співжиття та менші можливости взаємного усовершення. З того може повстати в родині релігійна байдужність та лихий приклад для дітей.

155. Що треба думати про розводи?

Католицька Церква не признає розводів, бо подружжя це нерозривний зв'язок, який кінчиться тільки зі смертю одного з подругів. З важних причин церковна влада уділює тільки т. зв. розлучення від спільного життя (сепарацію), яка одначе не звільнює від подружньої зв'язи. Сепаровані не можуть заключувати важних подружніх зв'язків, як довго обоє живуть.

156. Чому розводи стали в наших часах суспільним лихом?

У нинішніх часах, особливо в деяких державах, розводи стали такі часті, що вони є справжнім нещастям для суспільностей. Св'т. Отець Пій XI у своїй Енцикліці „Про християнське подружжя” звертає увагу на отсі нещастя, які плывуть з розводів: Там, де допустимі цивільні розводи, подружки вже заздалегідь приготовані на те, що можуть розійтися й тим немов грозять одно одному; взаїмна сердечність стає менша; спокуси до невірності лекші; є більше нагоди до непорозумінь та незгоди; пониження жінки, бо вона наражується на те, що з нею поведуться як з розпусницею. Взагалі змога дістати розвід отвирає дорогу зіпсуттю обичаїв, унеможлиблює добре виховання дітей і причиняється до розбивання та нищення суспільного ладу, спертого на родині.

157. Де маємо відстрашуючий приклад суспільного лиха розводів?

Найбільше відстрашуючий приклад суспільного лиха розводів дає нам т. зв. Союз Східних Соціалістичних Республік. Уже Папа Лев XIII у 1880 році писав: „Коли не зміняться ті змагання (до розводів), то родина й людство будуть у страсі, щоб не попасти нужденно в заколот та всякого роду розладдя”. (Арканум). А як те все було пред-

сказане перед 50-ми роками — додає свт. Отець Пій XI — стверджує достаточну моральне зіпсуття та занепад родини, що з дня на день зростає в тих країнах, що їх опанував комунізм.

158. Хто повинен помагати родинам, щоб не терпіли недостатків?

Родинам повинна помагати суспільність і держава. Держава справедливими законами: „щоб батьки родин могли тільки заробляти, щоб запевнити собі, жінці та дітям конечний прожиток“. Суспільність (громадянство) помагає родинам виконанням християнського милосердя та званевими (професійними) допомоговими організаціями.

159. Які господарські умови, пригожі для родини, бажає бачити Свт. Отець Пій XI?

Свт. Отець бажає, щоби батько родини мав прихід такий, який бувби достаточний для прожитку родини, а саме, щоб родина мала приличне мешкання та змогу праці для запевнення собі зарібку; щоб торгові ціни були приступні; щоб жінка була вільна від таких робіт, які не дають їй занятися домом та дітьми, щоб для жінок була легко доступна лікарська опіка, особливо коли вони родять дітей.

160. Чи опіка суспільности й держави має обіймати також нешлюбних дітей?

Свт. Отець Пій XI каже опікуватися також нешлюбними дітьми, щоб оминати ще більшого лиха. Жінка, яка взяла на себе обовязки матери, вже тим частинно злагоджує вину свого упадку. Одначе не треба при тім відвертати порядку та з нешлюбною матір'ю ліпше поводитися, як зі шлюбною, помагаючи їй скоріше та щедріше як замужній жінці, вірній своїм супружним обовязкам.

161. Чи тільки до матеріяльної допомоги має обмежитися суспільність і держава?

В інтересі суспільности й держави є також охорона морального ладу. Отже держава повинна видавати справедливі закони що до подружньої чистоти та взаємної помочи супругів. Тут належать закони проти згонювання плоду, закони, які управляють правні наслідки подружжя згідно з церковними законами і т. д. За тим повинно пильно стежити католицьке громадянство.

162. Чи всі держави однаково числяться з церковними законами в справах подружжя та родини?

Державна влада не тільки не все числиться з супружим церковним правом, але нерідко нарушувала Божий та природній закон. З огляду на сильну вікову традицію церковного права в подружніх справах назагал держави користуються в своїм законодавстві постановами церковного супружого права, але в державне подружнє право вкрадаються постанови, незгідні з церковним правом, як прим. обов'язкові цивільні шлюби. (Такі шлюби є в Європі в отсих державах: Голяндія, Еспанія (червона), Люксембург, Німеччина, Португалія, Рومунія, Совіти, Швайцарія, Франція та Угорщина).

V. ХРИСТІЯНСЬКА СУСПІЛЬНІСТЬ

163. Що таке суспільність?

Суспільністю зовемо спільноту людей, зв'язаних між собою спільністю національних, політичних, господарських та інших справ.

164. Що таке суспільний лад?

Суспільний лад це таке уложення між людьми суспільних взаємин, яке рішає про засадничі суспільні справи, як право власности, розподіл суспільних доходів, взаємини працівників і працедавців (праці й капіталу), заробітня платня, суспільне забезпечення вразі недуги, безробіття, старости і т. п. Суспільний лад не однаковий все і скрізь, були та є різні суспільні лади, які в ріжний спосіб вирішують засадничі суспільні справи.

165. Який суспільний лад добрий та корисний для людей?

Тільки такий суспільний лад добрий та корисний для людей, який згідний з природними та Божими законами, отже тоді, коли він згідний з закладами науки християнської релігії та католицької Церкви.

166. Чи католицька Церква має голос також у суспільно-господарських справах?

Вправді Церкві не поручено вести людей до проминаючої та несталої щастливості, але до вічної та тривалої, одначе Церква не може зректись повіреного їй Богом обов'язку вживати своєї власти всюди там, де йде також про моральний закон.

А саме на моральному законі спирається цілий суспільний порядок людського життя на землі. Тому Церква має важкий голос також у суспільно-господарських справах, особливо тоді, коли як у нинішніх часах іде про направу та обнову суспільного ладу, щоб не допустити до суспільного ладу, який бувби незгідний з Божим і природним законом.

167. Які суспільні устрої особливо незгідні з католицькими засадами?

Незгідні з католицькими засадами передівсім два скрайно протилежні суспільні устрої, а саме ліберально-капіталістичний та соціалістично-комуністичний.

168. Що таке ліберально-капіталістичний суспільний лад?

Ліберально-капіталістичний лад дає занадто велику волю одиницям у господарських справах. З того повстало всевладне панування капіталу з великою шкодою для широких мас громадянства, а зокрема для людей, які працюють у наймах капіталістів. У ліберально-капіталістичному ладі приватна власність якнайбільше необмежена, бо той лад не числиться з потребами тих, що не мають ніякої власности.

169. До чого довів ліберальний суспільний лад?

Ліберальний суспільний лад упарі з сильним розвитком промислу довів під кінець 19-го століття до того, що „людська суспільність зачала ділитися на дві кляси, з них одна чисельно мала, користала з усіх майже вигід, яких нові винаходи так обильно достарчали, а друга кляса, що обіймає величезне число робітників, пригнетених діймаючим недостатком, даремне старалася видобутися з гнету, в яким находилася”. (Енци. „В сороковому році”).

170. Що таке соціалістичний лад?

Соціалістичний лад зносить приватну власність, усі матеріяльні добра, а передівсім засоби витворення тих дібр забирає держава, яка каже, що буде удержувати всіх працюючих, при чому усувається цілком з прилюдного життя християнські засади. Релігію вважають соціалісти приватною справою одиниці.

171. Що таке комуністичний лад?

Комуністичний лад назагал такий самий як і соціалістичний, хіба тільки з тою різницею, що комуністи до здійснення комуністичного ладу вживають нагального перевороту (революції), як це сталося в Росії в 1917 році, де комуністична партія (большевиків) насильно перетворила Росію з б. Українською Державою й іншими неросійськими національними областями в т. зв. Союз Совітських Соціалістичних Республік (СССР).

172. Чи в нас є також організації, гурти та одиниці, які змагають до заведення соціалістичного ладу між нашим народом?

У нас на жаль є також одиниці, гурти й навіть партії, які змагають до заведення в нашій народі соціалістичного (чи комуністичного) суспільного устрою, як приміром т. зв. Комуністична Партія Західної України (КПЗУ), Українська Соціал-Демократична Партія (УСДП), Українська Соціалістична Радикальна Партія (УСРП) й інші менші групи, що виступали і виступають під різними щораз то новими назвами, як „сельроби“, партії „праці“ і т. п.

173. Як відноситься католицька Церква до робітничої справи взагалі?

Католицька Церква все виступала проти всякої кривди та суспільної несправедливості. Завдяки Церкві скасовано в світі рабство (невільниц-

тво) та кріпацтво (панщину) селянства. Коли під кінець 19-го століття ліберально-капіталістичний лад довів до великої нужди робітників, котрих самотніх і безборонних обставини часу віддали в руки нелюдських працедавців, тоді (15. V. 1891 р.) Папа Лев XIII видав своє славне Окружне Письмо (Енцикліку) „Про робітничу справу” (Рерум новарум).

174. Чи голос Папи Льва XIII проминув без наслідків?

„Апостольський голос — писав Свт. Отець Пій XI у сорокліття Енцикліки Рерум новарум — не прогомонів даремно. Бо не лише з подивом його слухали та з великою охотою прийняли його вірні сини Церкви, але також багато з тих, що здаля стояли від правди й єдності в вірі, та майже всі ті, котрі безпосередно займалися суспільними та господарськими справами чи то з приватного замилювання, чи як законодавці з уряду”. Наслідком Енцикліки Папи Льва XIII був сильний розвиток християнського суспільного руху в різних краях. Зачали творитися християнські званеві (професійні, фахові) союзи робітників. У 1928 році християнські професійні союзи мали разом 2 і пів мільйона членів.

175. Як католики мають змагати до заведення ліпшого та справедливішого суспільного ладу?

Католики, які бажають кращого суспільного ладу, повинні спиратися на засадах, що їх проголосили отсі два Свт. Отці Римські Папи: Лев XIII (головно в Енцикліці „Рерум новарум” з 1891 р.) та Пій XI (головно в Енцикліці „Квадрагезімо анно” з 1931 року).

176. Що має бути основою суспільного ладу, який поручає католицька Церква?

Основою нового суспільного ладу, що його поручає католицька Церква, має бути признання

належно приміненого права приватної власности, справедливий поділ суспільного доходу, заступлення боротьби клас суспільною співпрацею клас (суспільний солідаризм) та взагалі спертя всього суспільно-господарського життя на засадах Христової релігії.

177. Чи кожний чоловік має право на особисту власність?

Кожний чоловік має право здобути собі чесним способом особисту власність. Він потребує її на забезпечення своєї старости, на випадок нещастя та на удержання своєї родини. Без особистої власности булиб на світі дуже сумні відносини: безнастанна боротьба, непорозуміння й загальна неохота до праці. Булоб несправедливо відбирати людині те, що вона заощадила, або здобула собі в поті свого чола.

178. Як здобувається особисту власність?

Особисту власність здобувається чесним способом працею, купном, даровизною, або спадщиною. Тому т. зв. соціялізація це несправедливість. „Відбирати хліборобові те, що здобув собі в поті чола, противилосяб усякій справедливості” (Папа Лев XIII).

179. Чи держава має право забирати комусь його особисту власність?

Навіть держава не має права забирати комусь його особисту власність, вона може тільки зі справедливих причин обмежувати набування або ужиткування приватної власности. Коли держава з огляду на публичне добро змушує кого відступити їй його власність через т. зв. вивласнення, тоді обов'язана дати за те рівноварте відшкодування.

180. Чому католицька суспільна наука бере в оборону засаду приватної власності?

Католицька суспільна наука бере в оборону засаду приватної власності, бо приватна власність 1) дає благородну заохоту до праці кожному працюючому, котрий має певність, що овочі його праці будуть власністю його та його нащадків; 2) приватна власність найліпше забезпечує слушні потреби людини й дає їй більшу свободу та змогу самодіяльності в життю; 3) приватна власність найліпше забезпечує суспільний порядок, бо соціалістичний (комуністичний) устрій, що не признає права приватної власності, можна завести тільки насильним переворотом (революцією) та вдержувати його тільки при допомозі страху та насильства, як це тепер діється в Совітах.

181. Чи приватна власність справедливо розділена між людьми?

Теперішній поділ приватної власності несправедливий і неслушний, бо побіч малої горстки людей надмірно багатих є величезна більшість без ніякої приватної власності. Католицька суспільна наука каже змагати не до того, щоб було як найбільше бідаків-пролетарів, тільки до того, щоб як найбільша скількість людей в міру їх роботящости та пильности мала приватну власність, яка висталаб їм на відповідний до їх звання та стану прожиток та на забезпечення їх родин.

182. Яким способом каже католицька суспільна наука полагоджувати всякі суспільні суперечності та непорозуміння?

Соціалістично-комуністична наука Карла Маркса, Енгельса, Леніна та інших каже вирішувати всі суспільні суперечності та непорозуміння „боротьбою клас” і насильством. Навпаки, католицька суспільна наука поручає порозуміння і співпрацю

всіх суспільних верстов і клас, себто християнський суспільний солідаризм.

183. На чім ґрунтується наука про суспільний солідаризм?

Суспільний солідаризм або співпраця всіх суспільних клас ґрунтується на тій пересвідченні, що всі суспільні класи взаємно між собою залежні й можуть змагати до одної мети тільки через мирне полагоджування всіх суспільних непорозумінь та спорів при допомозі відповідних суспільних уладжень.

184. Які передівсім суспільні уладження поручає католицька суспільна наука?

Католицька суспільна наука поручає, щоб уся суспільність зорганізувалася на основі різних звань (фахів) у званеві (фахові) союзи (корпорації), які малиб голос у державі та відповідну опіку від державної влади.

185. Як католицька Церква відноситься до робітничих союзів?

Католицька Церква відноситься прихильно до робітничих союзів, оскільки вони сповняють своє дійсне призначення, а не є тільки прибудівками політичних партій, ворожих науці католицької Церкви.

186. Які вимоги ставить Церква професійним союзам як робітників так і працедавців?

„Професійні союзи повинні також творитися і так бути ведені, щоб подавали своїм членам найвідповідніші та найбільше пригожі середники до ціли, щоб окремі члени мали з союзу в міру можливості користь для тіла, душі та майна. Бо се очевидне, що передовсім треба мати на ціли усовершення духа та обичаїв і до тої головної ціли має зміряти ціле суспільне урядження. Через опертя

суспільних прав на фундаменті релігії мається легку дорогу до устійнення взаємин між членами, до спокійного співжиття та до досягнення кращого добробуту". Ці думки висказав Папа Лев XIII, а потвердив їх також Свт. Отець Пій XI.

187. Як Церква відноситься до соціалістичного (комуністичного) ладу?

Католицька Церква рішучо осудила соціалістичний і комуністичний устрій суспільности, бо той устрій противиться людській природі та Божим законам, а крім того грозить народам замішанням та суспільною нуждою, яка звичайно є пригожим ґрунтом для духового та морального занепаду людей. Це потверджує нам тепер дійсне життя в Союзах під большевиками-комуністами.

188. Чи нинішній суспільний устрій в інших, т. зв. капіталістичних державах слушний і добрий?

Суспільний устрій, який тепер панує в інших (т. зв. капіталістичних) державах, не є ні слушний, ні добрий, бо він остає або під впливом безрелігійного лібералізму, або поганського націоналізму. Несправедливий розділ суспільних доходів та приватної власности спричинює нужду великої маси людей. З того вивязується затяжна класова війна, а недостача релігійних засад у прилюдному життю руйнує також духове життя народів і ту культуру, що виросла на християнських підвалинах.

189. Яка булаб найкраща форма справедливого суспільного ладу?

Найкраща в теперішніх відносинах форма суспільного ладу булаб на думку багатьох католицьких учених форма християнського корпораціонізму, себто організації на християнських засадах всієї суспільности відповідно до поодиноких звань (фахів) у званевих союзах (корпораціях).

**190. Що повинно бути душею того нового
суспільного ладу?**

Душею того нового суспільного ладу має бути християнська наука обичаїв, себто католицькі моральні засади, що є головні в Божих та Церковних Заповідях. Ті засади повинні обов'язувати не тільки одиниці, але також цілі суспільства, в усіх проявах їх збірного життя.

VI. ЦЕРКВА, ДЕРЖАВА І НАРІД

191. Що таке нарід або нація?

Нарід (нація) це спільнота людей, що послугується тою самою мовою, має спільне походження й історію та назагал однакові духові й тілесні прикмети. Нарід це не те саме, що держава, бо більша скількість народностей може жити в одній державі. Приналежність до якоїсь народности унасліджує кожний по своїх родичах. Колиж батько й мати є різної народности, тоді звичайно рішають про народність дитини впливи виховання та доквілля (окруження, оточення).

192. Чи християнин-католик повинен любити свій нарід більше від інших народів?

Хоч усі люди, без різниці народности й віри, се наші ближні, яких маємо любити, одначе християнин повинен любити свій нарід і свою народність більше та сильніше як іншу народність. Бо ця любов людині вже вроджена, а християнська релігія не усуває вродженої любови до своїх, а навпаки християнська віра ще ушляхотнює ту любов та підпирає. Любов свого народу впливає з Божих Заповідей.

193. Чому ми повинні особливо любити свій рідний нарід?

Ми повинні любити свій рідний нарід особливо сильно, бо він немов наша велика родина. Коли рідню любимо більше від чужих, то тим самим повинні ми більше любити свій нарід перед іншими народами. Як дитина любить власну свою

матір сильніше як чужу, хоч не погорджує та не має в ненависти й чужої, так і ми повинні любити власну народність сильніше від чужої. Одначе ми не повинні погорджувати іншими народами, ні їх ненавидіти. Любов свого народу основана на законі природи, себто на волі Божій.

194. Яка повинна бути любов свого народу?

Любов свого народу повинна бути згідна з за-садами та вказівками надприродної обявленої віри. Така любов свого народу вимагає терпіння, терпеливості, витривалості та жертви. Така любов не зражується противностями, невдячністю та заподіяними кривдами, не шукає тільки свого власного вдоволення, не вичікує признання від людей і не має на оці власної користи. Любов свого народу повинна також бути згідна з природнім людським розумом.

195. Чим проявляємо любов своєї народности й батьківщини?

Любов своєї народности й батьківщини проявляємо тим, що високо та справедливо цінимо власну народність і всякими чесними способами причинимося до її оборони та розвитку. Ми повинні все мати на думці добро наших земляків, чи то при закупах, чи при даванню праці, приймавлю слуг і робітників, розділюванню милостині і т. п. Св. Апостол Павло вчить, щоб ми робили добро в першій мірі своїм людям, нашим співісповідникам. (Гал. 6, 10).

196. Чи власна народність це найвище добро людини?

Народність це дуже цінний дар, але не вона найвище добро людини, бо якби так було, то сама приналежність до якоїсь народности повинна давати людині повне щастя на землі, а так не є. Зреш-

тою смерть рівнає та зносить усі національні різниці. Пересада в любові народу не є правдивою любовю, тільки пристрастю, а пристрасть непостійна та шкідлива. Крім того ненависть до інших народів не згідна з наукою християнської релігії.

197. Що таке пересадний (поганський) націоналізм?

Правдивій любові свого народу різко суперечить пересадний сучасний націоналізм, що є наслідком давнього поганського світогляду. Такий націоналізм каже нехтувати найвищу владу (суверенність) Бога та вважає нарід найвищим володарем (сувереном). Одначе супроти Бога ніякий нарід не може бути найвищим сувереном, бо кожний нарід, хочби наймогутніший та найчисленніший, це перед Богом менше як капля води супроти великого океану. З тої самої причини католицька Церква осудила т. зв. расизм, себто блудну науку про неоднакову вартість людських рас, з яких одна малаб панувати над другою чи другими. Ціле людство з різними народами та расами це одна велика родина Божих дітей.

198. Як має відноситися християнин-католик до інших народностей?

Любов до власної народности й любов до всього людства цілком себе не виключають, але навпаки, вони взаємно доповняють себе. Хто не поважає чужої народности, той не варт своєї власної. Любов ближнього має обнімати людей кожної народности, як того вчить нас Ісус Христос у притчі про милосердного Самарянина. Св. Павло каже: „Нема Жида, ні Грека...“, бо всі ви одно є в Христі Ісусі” (Гал. 3, 28). Всі люди се діти одного Бога, отже всі люди — брати і сестри.

199. Яку віру прийняв і визнає наш український нарід?

В 988 році, за володіння в Києві великого князя Володимира Святого прийняв наш український нарід християнсько-католицьку віру, бо тоді ще не було роз'єднання Східної Церкви й Західної. Внаслідок головно непригожих історичних обставин тепер тільки значно менша частина українського народу, а саме в Галичині, на Закарпаттю і Буковині, як також на еміграції в Новім Світі, належить до католицької Церкви. Більшість нашого народу, а саме на Великій Україні (під Совітами) та на Волині, Поліссі, Підляшші та Холмщині (під Польщею) як також на Буковині і Бесарабії (під Ромунією) ще не з'єдинена з католицькою Церквою.

200. Якого обряду є Українці-католики?

Українці-католики переважно східного, греко-католицького обряду, хоч є також Українці й латинського, т. зв. римо-католицького обряду.

201. Що тепер найбільше загрожує християнсько-католицькій вірі нашого народу?

Християнсько-католицькій вірі нашого народу загрожують тепер різні ворожі струї, в першу чергу безбожний большевизм, поганський, пересадний націоналізм та різні протестантські, єретицькі секти, поширювані часто за чужі гроші. Крім того сильно підірвало віру в нашій народі старше покоління нашої ліберальної інтелігенції головно своєю байдужністю в справах віри та нераз неперебірливою боротьбою проти власної церковної Єрархії.

202. В чім шукати відродження та кращої будучности українського народу?

Відродження та будучність українського народу — в вічній єдності з католицькою Церквою.

Тому католицька вітка українського народу повинна так поглибити і скріпити в собі християнсько-католицьку віру, щоб могли з успіхом працювати над зєдиненням цілого українського народу з католицькою Церквою.

203. Що таке держава!

Державою звемо тривалий і впорядкований збір людей, замешкалий на одній території під спільною незалежною владою.

204. Яка головна ціль держави?

Головна ціль держави — забезпечення та розвиток дочасних дібр, як матеріальних так і духових, що належать до одиниць і до загалу громадян, котрі самі тої цілі не моглиб досягнути.

205. Яка головна ціль Церкви?

Головна ціль Церкви — усовершення та усвячення людських душ, себто розвиток надприродних дібр у своїх членів, щоб вони могли досягнути своє найвище призначення, себто вічне спасення.

206. Від кого має власть Церква, а від кого держава?

Як Церква так і держава мають свою власть від Бога. Церкві дав власть Ісус Христос, а й держава має початок своєї влади не від людей, а від Бога. (Лев XIII). Розуміється, влада в державі може бути добра і зла, добра в нагороду, зла на кару людям як допуст Божий.

207. Які є найважливіші різниці між Церквою і державою?

Церква це надприродна установа, а держава природна, Церква є тільки одна, а держав є більше. Держава обнімає один, або кілька народів, а Церква обнімає всі народи на землі. Держави

повстають, змінюються, розпадаються і цілком щезають. А Христова Церква буде тривати до кінця світа, бо так рішив сам Спаситель, кажучи, що навіть пекольні ворота не переможуть її.

208. Чи держава і Церква мають деякі спільні завдання?

Тому що Церква і держава мають на меті добро одної й тої самої людини (Церква головно духове, а держава передусім сучасне), мають обі багато спільних завдань, які взаємно себе доповняють.

209. Які справи передівсім спільні Церкві й державі?

Спільні для Церкви і держави передівсім справи подружжя, яке дає Церкві нових вірних, як також справи виховання дітей та молоді.

210. Чи Церква може шкодити державі?

Церква не тільки не шкодить державі, але вона дуже причиняється до добра держави. Церква вчить послуху для світської влади, коли се не противне Божим законам, вона спонукує до виконання гарних і шляхотних діл, а запобігає проступкам. Церква навчає, що світська зверхність має свою власть від Бога (Рим. 13) і що треба слухати навіть злої влади, коли се, що вона наказує, не противиться Божим законам. Церква лучить поодинокі народи в одну дружню спільноту (св. Августин), а то з одного боку через рівність засад і спільне визнання віри, а з другого боку через заповідь любови ближнього.

211. Які повинні бути взаємини між Церквою і державою?

Церква і держава, виконуючи свої окремі завдання, повинні взаємно доповнятися та бути у взаємній згоді, бо обі мають на меті добро одних і тих самих людей.

212. Чи повинен існувати розділ Церкви від держави?

Як тіло і душа існують в людині разом, хоч різні мають чинності, подібно й держава, котра є немов тілом в організмі людства, а Церква його душею, не повинні бути розділені між собою. Церква й держава повинні спільно та згідно разом діяти для добра людей.

213. Коли наступає розділ Церкви від держави?

Розділ Церкви від держави наступає тоді, коли держава не признає над собою законів Бога і Церкви, виключає з життя надприродну мету та кермується виключно тільки земськими оглядами.

214. Коли держави стали відділюватися від Церкви?

Держави стали відділюватися від Церкви від часів французької революції, що була при кінці 18 століття.

215. Яке буває тепер відношення різних держав до Церкви?

Відношення різних держав до Церкви є тепер або приязне, або вороже, або байдуже (в Америці).

216. Яким способом Церква і держава означають свою діяльність у спільних справах?

У спільних справах Церква і держава означають свою діяльність особними договорами, які звуться „Конкордати”.

217. Чи польська держава також заключила Конкордат з Апостольською Столицею?

Польська держава заключила Конкордат з Апостольською Столицею в 1925 році. В тім договорі світська власть запевнила католицькій Церкві в польській державі повну волю та змогу ви-

конування всіх її завдань згідно з Божими та Церковними законами. Обовязком католицьких громадян є пильнувати, щоб постанови Конкордату були справедливо виконувані.

218. Які є обовязки католиків для держави?

Обовязки, що їх мають католики для держави, в якій живуть, впливають із четвертої Божої Заповіді, яка наказує признавати й шанувати законну владу та підчинятися державними законам, які не противляться почитанню Бога і заповідям та законам Божим.

219. Яким способом мають католики впливати на політичне життя держави?

Найбільш успішно впливають католики на політичне життя держави через свої окремі політичні організації, через свої католицькі часописи та через безпосередню участь у праці законодатних та самоврядних установ у державі. Зправила католики не повинні усуватися від політичної діяльності в католицькій дусі. Навпаки вони всіми силами повинні змагати й пильнувати, щоб усі політичні справи в державі вирішувано згідно з засадами християнсько-католицької віри. Католики повинні також брати участь у виборах, зобовязані в своїй совісті голосувати на кандидатів, які дбають за Церкву та послідовно будуть змагати до здійснення католицьких засад у політичних справах і в життю держави. Вони мають також і в тім напрямі слухати голосу своїх Єпископів.

220. Що може держава зробити доброго в суспільній ділянці?

В наших часах громадаються великі маєтки й капітали в руках нечисленних одиниць, а рівночасно число безробітних та крайніх нуждарів сильно зростає. Повинна тому зарадити держава спра-

ведливими суспільними законами. Держава може зобов'язати багатців до справедливого вжиття залишної власності в користь потребуючих, бо як сказав св. Тома з Аквіну: „Земські добра мають служити до удержання життя людей. Тому кожний зобов'язаний помагати надміром тих дїбр потребуючим”. — „Надмір у багатців се. конечно доповнення убогих. Хто задержує залишний маєток, той задержує чужу власність”, сказав св. Августин.

VII. ХРИСТІЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

221. Що таке виховання дітей?

Виховання дітей це плекання всіх духових та тілесних сил дитини, щоб виплекати її на людину, яка зможе в життю так поступати, щоб досягнути високу ціль, до якої вона сотворена.

222. Які є способи виховання дітей?

Є багато різних способів виховання дітей відповідно до культурного рівня людей та зовнішніх обставин, у яких вони живуть. Особливо в нинішніх часах люди вишукують що раз то нові способи (методи) виховання й надіються досягнути через виховання дітей і молоді навіть основні зміни людської натури (вдачі). Однак дуже часто новітні вихователі помиляються, бо думають, що з самої людської природи та людськими силами можна ті зміни досягнути. Нажаль у тім блудять, як каже Свт. Отець у своїй Енцикліці „Про християнське виховання молоді” з 31. грудня 1929 року.

223. Що таке християнське виховання?

Християнське виховання це передовсім формування характеру людини від вчасної її молодості згідно з християнськими засадами, щоб стала добрим християнином (християнкою) та позитивним членом своєї суспільности.

224. Хто є найліпшим взором виховання?

Найліпшим взором виховання є сам Ісус Христос, як своєю наукою так і своїм прикладом, своїм життям. Христос це загальний взір, доступний для

всіх людей, а особливо для молоді, в часі укритого, роботящого та послухного життя, прикрашеного особистими та суспільними чеснотами.

225. Чи виховання особисте, чи суспільне діло?

Виховання — каже Свт. Отець Пій XI у згаданій уже Енцикліці — це по своїй природі суспільне діло, а не діло одиниці.

226. Які людські спільноти мають право до виховання?

До виховання дітей і молоді мають право: родина, Церква і держава, отже „три різні спільноти, а прецінь гармонійно з собою злучені, на яких лоні родиться чоловік; дві спільноти (родина і держава) мають право виховувати в природньому порядкові, а третя в надприродньому порядкові — себто Церква.

227. До кого передівсім належить виховання дітей і молоді?

Свт. Отець Пій XI каже, що виховання належить наперед в особливіший спосіб до Церкви, по перше тому, що Церква дістала власть навчання, а по друге тому, що Церква то наша надприродня Мати.

228. Чому й родина має право до виховання дітей?

Родина має право до виховання тому, бо дитина з причини власної безсильности довгі роки здана на поміч та виховання інших. Отже з природи річи та з Божого наказу покликана до виховання передівсім родина: її завдання — не тільки видавати на світ діти, але також дбати за їх життя та розвиток.

229. Чому держава має право до виховання своїх громадян?

Держава має право до виховання своїх громадян тому, бо маючи на меті загальне дочасне добро всіх своїх громадян, може вчити й вимагати сповнення громадянських та державних обов'язків для досягнення тої ціли.

230. Яким способом виховує Церква?

Церква виховує таким способом, що подає та вказує Христові засади, на основі яких має відбуватися всяке виховання.

231. Чи Церква має право чувати над прилюдним вихованням дітей і молоді?

Церква має не тільки право, але й обов'язок чувати над усяким отже і над прилюдним вихованням, а то на основі післанництва, даного їй Спасителем: „Йдіть і навчайте всі народи...”. Тож Церква має обов'язок чувати над цілістю виховання своїх дітей, себто своїх вірних у якімнебудь публичнім, чи приватнім виховнім заведенні і то не тільки щодо навчання релігії, якої там уділюється католицьким дітям, але також і щодо всіх інших наук і щодо всіх інших заряджень, коли вони стоять у якійсь звязі з наукою віри та моральности.

232. На чім полягає чужання Церкви над вихованням?

Церква має право подавати науку віри та обичаїв на всіх ступнях і в усіх формах навчання як приватного, так публичного, нижчого, середнього та високого. Церква має також право основувати свої власні школи.

233. Чи Церква сповняє вложені на неї виховні обов'язки?

Історія свідчить, що Церква все добре сповняла та сповняє свої виховні обов'язки. Найкращим

доказом того є особливіше довіря родичів до церковних шкіл. Від перших днів християнства аж до нинішніх часів батьки й матері навіть мало, або й цілком не віруючі посилають своїх дітей до виховних заведень, які оснувала та веде католицька Церква.

234. Який обов'язок мають родичі як вихователі?

Родичі — як приписує церковний закон (кан. 1113) — „мають найстисліший обов'язок дбати по силам своєї спроможности про виховання своїх нащадків як релігійне й моральне, так тілесне і громадянське, як теж дбати про забезпечення для того потомства також дочасних дібр”.

235. На чім спирається головнo релігійне та моральне виховання?

Релігійне та моральне виховання спирається головнo на подаванні та впоюванні в дітей науки релігії. Тому родичі мають обов'язок доложити старання, щоб діти добре вчилися науки релігії. Особливо матері мають обов'язок учити дітей від найраніших літ катехизму. Всіх, що вчать дітей катехизму, Церква нагороджує різнородними відпущами.

236. Чи держава має право всуперіч волі родичів забирати дітей та виховувати їх у власних заведеннях?

Держава не має права всуперіч волі родичів відбирати їм дітей та виховувати їх у власних заведеннях по свому. Булоб це насилуванням законів природи, згідно з якими дитина належить насамперед до родини, а щойно потім до держави. Знову же опущеним дітям християнська держава повинна запевнити християнське виховання.

237. Чи католикам вільно посилати дітей до безвіроісповідних шкіл?

Католикам не тільки не вільно посилати дітей до безвіроісповідних шкіл, себто шкіл ворожих об'явленій релігії, або таких, які виключають навчання релігії, але їм не вільно навіть без особливого дозволу свого Єпископа, посилати дітей до т. зв. міжконфесійних шкіл, де ходять діти і вчать учителі різних віроісповідань.

238. Які отже школи вказані для католиків?

Для католиків поручені та вказані тільки католицькі школи як приватні так і державні. Католицькі школи це такі школи, в яких не тільки на означених годинах навчають християнсько-католицької релігії, але в яких ціла система навчання та виховання перенята християнським духом, у яких учні та вчителі католики. Це т. зв. віроісповідні школи.

239. Чи віроісповідні школи можуть бути шкідливі для народу і держави?

Навпаки, з примінення християнських засад у вихованню дітей може вийти лиш найбільший хосен для властивого виховання громадян. Св. Августин так сказав про це: „Ті, котрі кажуть, що Христова наука ворожа державі, нехай дадуть таких жовнірів, якими їм каже бути наука Христа; нехай дадуть таких підданих, таких мужів, таких жінок, таких родичів, таких синів, таких панів, таких слуг, таких королів, таких суддів, таких вкінці скарбових урядників і платників держави, якими наказує бути християнська наука, а тоді нехай собі говорять, що вона ворожа державі; навпаки, нехай не завагаються назвати її сильною опорою держави, коли її слухають”.

240. Які школи були в нашій давній державі?

В нашій українській давній державі за княжих часів були тільки віроісповідні школи, бо як знаємо з історії, після охрещення України-Руси наші князі, як прим. Ярослав Мудрий, основували школи при монастирях й церквах. В пізніших часах славні були в Україні школи, що їх удержували братства при церквах.

241. Чи й тепер є в нас віроісповідні школи?

Наші теперішні віроісповідні католицькі школи це головно школи, що їх ведуть наші монахи та монахині при своїх монастирях. Давніше були в нас парохіяльні школи, що стояли під впливом і наглядом Церкви, та ці школи скасовано ще за Австрії.

242. Яке завдання стоїть перед Українцями католиками в шкільній справі?

До розбудови рідного католицького шкільництва причинимося, коли будемо посилати дітей до українських католицьких шкіл та коли при кожній нагоді будемо складати жертви на удержування дотеперішніх та на оснування нових католицьких шкіл. Треба також робити на ту ціль даровизни та записи нерухоможностей, як це робиться у нас в користь інших установ.

244. Яке повинно бути виховання дітей в родині?

Родинне виховання дітей тим успішніше, чим кращий примір християнського життя дають їм батько та мати. В нинішніх часах є багато родичів неприготованих до обов'язків виховання й тому наступило обниження родинного виховання, яке з традиції було в нас християнське. Вихованню дітей шкодять немало й нинішні оплакані господарські відносини, а ті держави, які нині насильно видирають родинам їх дітей, у жахливий спосіб повторюють колишню Іродову різню немовлят.

245. Які приписи обов'язують у нас щодо навчання релігії в школах?

Конкордат, що його заключила польська держава з Апостольською Столицею, постановляє, що наука релігії обов'язкова в усіх школах польської держави за виїмком університетів, а церковна влада видає вчителям (катехитам) уповажнення до навчання релігії.

246. Яке завдання мають католики там, де нема віроісповідних шкіл?

В котрих державах нема відповідних католицьких віроісповідних шкіл, там католики мають обов'язок домагатися від держави основування та удержування католицьких шкіл.

247. Чи домагання католиків віроісповідної школи це політична справа?

Свт. Отець Пій XI з притиском зазначає, що домагання католиків католицької державної школи це не політична, але релігійна справа. Католики цілком не думають відділяти своїх дітей від тіла і душі народу, але навпаки, хочуть їх виховати як найдосконаліше та найбільше корисно для народнього добра.

248. Чи посилати дітей до т. зв. коєдукаційних (мішаних хлопячо-дівочих) шкіл?

До т. зв. коєдукаційних шкіл, себто таких, де до одних і тих самих клас ходять разом хлопці й дівчата, можна посилати дітей тільки з konieczности. Бо такі школи небезпечні для доброго виховання молоді й тому католицька Церква таких мішаних шкіл не поручає. Крім того такі школи недоцільні також із чисто виховних оглядів.

249. Що думати про руханку та спорти (змаги) в школі?

Руханкові вправи (гімнастика) та всякі спорти (змаги), оскільки не доходять до пересади й не спихають на дальший плян духових вартостей людини, не противляться католицькому вихованню. Одначе треба вважати, щоб і форма тих вправ і також одяг були відповідні приличності та моралі.

VIII. СВІТСЬКЕ АПОСТОЛЬСТВО

(Католицька Акція)

250. Що таке Католицька Акція?

Слово „акція” означає те саме, що діяльність, праця. Отже „католицька акція” значилоб діяльність (працю) в католицькій Церкві. Одначе тепер назвою Католицька Акція називаємо тільки таку працю в католицькій Церкві, яка є співпрацею світських католиків у єрархічному апостольстві католицької Церкви.

251. Що таке єрархічне апостольство Церкви?

Єрархічне апостольство Церкви це праця, яку ведуть для спасення людських душ Єпископи як наслідники Апостолів разом зі священиками.

252. Чи Католицька Акція це те саме, що релігійна акція (діяльність)?

Що інше католицька діяльність, а що інше релігійна діяльність. Релігійна діяльність це чисто церковна праця, яку можуть виконувати тільки священики. Зате католицька діяльність (акція) це праця громадянська (суспільна), яку мають виконувати світські люди в дусі католицької Церкви.

253. Чи Католицька Акція це щось нове в католицькій Церкві?

Нова тільки сама назва. В дійсності участь світських католиків в апостольстві Церкви не нова, вже була за часів Апостолів, хоч під різними іншими назвами. Тому Апостольська Столиця, взива-

ючи вірних до Католицької Акції, хоче віднови духа з часів перших християн.

254. Звідки знаємо про те, що співпраця світських людей з церковною Єрархією була і в давних часах у католицькій Церкві?

Про співпрацю світських людей в апостольських часах довідуємося зі св. Письма, себто з Євангелій, Апостольських Діянй та Посланій, як також з Історії Церкви.

255. Що пишуть Євангелисти та Апостоли про співпрацю мірян з церковною Єрархією?

З Євангелій довідуємося, що сам Ісус Христос покликавав до помочі в своїй діяльності крім Апостолів та Учеників також інших чесних мужів, як приміром Никодима та Йосифа з Ариматеї, і побожні та святі жінки, як Марію та інших. В Апостольських Діяннях записано про світські особи, які чимало потрудилися для ширення Христової науки. Перші християни вважали справи Церкви за свої й не казали, що церковні справи належать тільки до Апостолів (Духовенства). Саме оцього духа перших християн має тепер відновити Католицька Акція.

256. Чому тепер треба відновити духа перших християн?

Римські Папи, починаючи від Льва XIII, поручають відновити Католицьку Акцію, бо відчувають немов наближення бурі, яка має наступити на католицьку Церкву. Вже тепер у деяких краях шаліє переслідування Церкви, а колись може прийти до великого зудару Христового табору з табором злого духа. До тої боротьби Церква потребує воїнів, вишколених у Католицькій Акції на світських апостолів.

257. Чи світські католики обов'язані брати участь в апостольстві Церкви?

Світські люди обов'язані до апостольської праці в католицькій Церкві, бо коли кожний обов'язаний належати до католицької Церкви, то кожний член тої Церкви обов'язаний брати живу участь в її життю, в її потребах і терпіннях. Церковна Єрархія, священники й вірні це одно надприродне (містичне) тіло. Всі члени того тіла, коли не мають бути мертві, мусять разом, згідно зі своїм призначенням співпрацювати та взаємно собі помагати.

258. Чому особливо в нинішніх часах потрібні світські апостоли?

В нинішніх часах є більша як колинебудь потреба співпраці світських католиків з церковною Єрархією, бо тепер вертається знову поганський дух і дуже багато небезпек загрожує тепер Церкві. Нині вже за мало праці священника, бо і не всюди доходить його голос.

259. Чи світський католик може відмовляти своєї співпраці як світський апостол на тій основі, що він не вчений проповідник ані богослов?

Невтомні агітатори соціалізму та комунізму теж назагал не вчені й науково невишколені люди. Але вони мають одну ціху, яку повинні набути й католики. Вони присягають на свою справу та сподіюються від неї добра. Їм ніколи не вкучиться говорити про свою справу, але вони все її хвалять, все її накидують, щоб тільки придбати собі якнайбільше сторонників. Вони мають тільки одно бажання: якнайбільше поширити думки своєї партії. В тій завзятості та послідовності — тайна їх успіхів. Тому тим більшу надію повинні мати ревні, навіть і невчені світські апостоли, бо їх справа свята.

260. Чим мусять відзначатися світські апостоли?

До Католицької Акції можуть належати всі католики без огляду на пол і вік. Одначе всі вони мусять бути свідомі та практикуючі католики. Вони мусять добре знати й розуміти справи Церкви та з Нею співчувати. Вони мусять відзначатися християнськими чеснотами віри, надії й любови та бути сильно переконані про слушність католицької справи. Інакше вони не можуть бути добрими світськими апостолами.

261. Чи світські апостоли можуть працювати по-осібно, чи мають бути зорганізовані?

Христос так постановив, що Церквою править Єрархія, а вірні мають їй помагати у вказанім обсязі. Світські апостоли мусять бути в своїй апостольській праці зорганізовані, бо всяка одинична праця, хочби і в найліпшій вірі ведена, мусілаб довести до розбіжностей і безладдя. Особливо в нинішніх часах, коли вороги Церкви так знаменито зорганізовані, мусять бути добре зорганізовані також оборонці Церкви.

262. Як далеко сягає діяльність Католицької Акції?

Католицька Акція обнімає діяльністю одиниці, родини й цілі народи в їх особистому, родинному та суспільному життю, щоб його обновили на засадах науки Ісуса Христа.

263. Від кого залежна Католицька Акція?

Католицька Акція в нашій греко-католицькій Галицькій Церковній Провінції залежить безпосередньо від усього гр.-кат. Єпископату цеї Провінції, котрий кермує нею за посередництвом Комісії Єпископату для справ Католицької Акції.

264. Як організується Католицьку Акцію в нашій Церковній Провінції?

Централею Католицької Акції в цілій гр.-кат. Гал. Церк. Провінції є Генеральний Інститут Католицької Акції у Львові, іменований гр.-кат. Єпископатом на три роки зпоміж світських католиків. Дорадним органом Ген. Інституту К. А. має бути Генеральна Рада Католицької Акції. Ген. Інститут К. А. складається з президента, директора і секретаря. Для Ген. Інституту іменує Єпископат Генерального Церковного Асистента. Ген. Інститут се церковно-правна особа на основі церковного права і конкордату, а кермується правильником, затвердженим на Конференції Єпископату у Львові, дня 3. І. 1931 року.

265. Яка має бути організація Католицької Акції в Епархії?

Централею Католицької Акції в Епархії має бути Епархіяльний Інститут Католицької Акції, іменований на три роки дієцезальним Єпископом (Ординарієм) як церковно-правна особа на основі церковного права та конкордату. Епархіяльний Інститут К. А. складається з голови і секретаря. При Епархіяльнім Інституті К. А. є Епархіяльний Церковний Асистент, іменований Єпископом-Ординарієм. Дорадним органом Епарх. Інституту К. А. є Епархіяльна Рада К. А.

266. Як має бути зорганізована Католицька Акція в парохії?

Провідником та організаційним органом Католицької Акції в парохії має бути Парохіяльна Управа Католицької Акції. Головою Католицької Акції в парохії має бути запропонований парохом визначний католик, вибраний звичайно зпоміж предсідників місцевих католицьких організацій, а затверджений на три роки Епархіяльним Інститу-

том Католицької Акції. Церковним асистентом Парохіяльної Католицької Акції є декан, або парох.

267. Якими середниками Католицька Акція має виконувати свої завдання?

Свої завдання Католицька Акція має досягнути передівсім основуванням та веденням ріжнородних католицьких орґанізацій та установ, ширенням католицької свідомости, поборюванням усяких блудів противних науці Церкви та взагалі суспільною працею в дусі католицької науки про суспільний лад.

268. До чого обов'язані католицькі орґанізації, згуртовані в Католицькій Акції?

Католицькі орґанізації згуртовані в Католицькій Акції обов'язані вишколювати своїх членів до світського апостольства на релігійному, культурному, освітньому, господарському та харитативному (добродійному) полі; сповняти поручені Католицькою Акцією завдання в обсязі того апостольства; брати діяльну участь у працях і католицьких маніфестаціях, які зарядить Католицька Акція. Потім католицькі орґанізації задержують свою автономію та свобідно розвивають свою питому діяльність під проводом своєї влади й на основі своїх статутів. (Конст. статут К. А. в Гал. Пров.).

269. Чи Церква і Католицька Акція відповідають за питому діяльність орґанізацій, згуртованих у Католицькій Акції?

Католицькі орґанізації, на котрих спирається Католицька Акція, самі відповідальні за свою питому діяльність, а не Церковна Влада, чи Католицька Акція.

270. На яких організаціях має головно спиратися Католицька Акція в нашій Церковній Провінції?

Головні організації, на яких має спиратися Католицька Акція в Гал. Церковній Провінції, намічені отсі: Католицька організація мужчин, Католицька організація жінок, Католицька організація мужеської молоді та Католицька організація жіночої молоді. Це мають бути немов чотири головні стовпи Католицької Акції. Крім того будуть ще організації з особливішими цілями, як приміром харитативні (добродійні) і т. п. У ряди Католицької Акції можуть бути покликувані в парохіях різні не політичні стоваришення, „які дієцезальний Епископ (Ординарій) признає католицькими та які мають ціли світського апостольства". (Конст. Статут К. А. в Гал. Пров. 14 а).

271. Чи організаційні форми Католицької Акції мусять бути однакові?

Організаційні форми Католицької Акції не мусять бути однаково обовязуючі в усіх державах, краях та Епархіях. Навпаки, організація Католицької Акції має бути примінена до поодиноких Епархій, Провінцій та країв. Тому й організації, на які спирається Католицька Акція в Епархії, можуть бути різні (освітньо-культурні, господарські і т. п.), коли тільки вони своїми статутами та устроєм піддаються під провід і власть дієцезального Епископа (Ординарія). (Так приміром Католицька Акція в Станиславівській Епархії спирається наразі на Товаристві „Скала", котре обнімає всі культурно-суспільні справи і своїм статутом піддається під вплив Церкви. „Вправді це Товариство ще не становить Католицької Акції, як організації самої в собі, але на тім Товаристві спирається і через те Товариство має Католицька Акція здійснювати справи, які входять в обсяг її діяльности". (Паст.

Лист. Григорія Хомишина Епископа Станиславівського: Про Католицьку Акцію).

272. Які обов'язки має Парохіяльна Католицька Акція?

Парохіяльна Католицька Акція обов'язана: 1) виконувати завдання поручені їй Епархіяльним Інститутом Католицької Акції; 2) помагати розвитку католицьких організацій на своїй області; 3) розбуджувати християнського духа та свідомість співпраці світських католиків з церковною Єпархією для справи Христового Царства; 4) витворювати католицьку опінію (прилюдну думку) про різні справи на часі; 5) поширювати українські католицькі часописи, книжки й інші католицькі видання.

273. Як має бути виконувана Католицька Акція в парохіях?

Католицька Акція в парохії має бути виконувана згідно з отсею засадою: „Щоби привернути до Христа різні класи людей, які Його заперечують, треба передівсім вибрати зпоміж парохіян помічників Церкви, які розуміють думки та змагання своїх співпарохіян. Отже апостолами робітників мають бути робітники, апостолами селян селяни, інтелігентів — інтелігенти і т. д. Словом, має це бути апостольство подібних для подібних". Ось спосіб, який поручають між іншими в Католицькій Акції у Франції.

274. Чи Католицька Акція може пошкодити існуючим уже католицьким організаціям?

Католицька Акція не тільки не пошкодить існуючим уже католицьким організаціям, але навпаки: вона, спрямовуючи до одної мети та узгіднюючи їх працю, не тільки не дасть їм зійти з правильного шляху католицького апостольства, себто апостольства оживленого духом Євангелія, але

причиниться до кращого розвитку та зросту тих організацій.

275. Чи церковні братства та інші релігійні товариства (прим. Марійські Дружини) мають належати до Католицької Акції?

Релігійні Товариства, а зокрема церковні братства ведуть чисто релігійну діяльність і тому провід і влада в них належить до священників. Ці Товариства не належать до Католицької Акції, до котрої належать тільки світські католицькі Товариства, в яких провід і владу виконують світські люди.

276. Чим є релігійні Товариства (братства) для Католицької Акції?

Релігійні Товариства (братства) через формування своїх членів у християнському дусі дуже помічні для Католицької Акції, тому слушно звуть їх дошкіллями, або семінаріями для членів Католицької Акції.

277. Як Церква виконує нагляд над організаціями Католицької Акції?

В кожній Епархії Католицька Акція є під проводом і властю свого Єпископа-Ординарія. Священники не беруть особистого і безпосереднього проводу в Католицькій Акції. Вони тільки вишколюють членів Католицької Акції, дають поучення та вказівки як церковні асистенти (духовники, куратори), себто як відпоручники Єпископів.

278. На яких організаціях і товариствах не може спиратися Католицька Акція?

Католицька Акція не може спиратися не тільки на таких організаціях, які ворожі для католицької Церкви (се самозрозуміле), але також на таких організаціях, які до релігії та Церкви ставляться байдужно та не мають статутowo забезпеченого впливу Церкви на свою діяльність.

279. Як треба розуміти статутowo забезпечений вплив Церкви на діяльність Товариства?

Церква має тоді вплив на діяльність Товариств, коли в Товариствах статутами передбачена участь священиків, як відпоручників Церковної Влади, і то як рішальних чинників у справах науки віри та моральности. Де такого забезпечення статутами нема, там ці товариства при змінених обставинах можуть стати навіть ворожими для Церкви.

280. Чи католик може належати до ворожих та байдужих до релігії й Церкви організацій?

Католик не тільки не повинен належати до ворожих для Церкви й релігії організацій і товариств, але він по змозі повинен оминати також байдужі для католицької Церкви та віри організації і товариства. Ісус Христос сказав: „Хто не зі Мною, той проти Мене”. (Мат. 12, 30).

281. Яке відношення Католицької Акції до політики?

Католицька Акція стоїть і діє зправила понад і поза політичними партіями. Вона ніколи не може перетворитися в політичну організацію, ані виступати як політична партія, хочби всі члени тої партії остали ревними католиками. Бо тоді Католицька Акція пересталаби бути собою. Одначе Католицька Акція має велике значіння і для політики, бо вона приспособлює громадян до політики в християнському дусі.

282. Чи члени Католицької Акції можуть належати до політичних партій?

Члени Католицької Акції можуть належати до тих політичних партій, що їх діяльність згідна з Божими й Церковними законами. Католики навіть повинні належати до таких легальних політичних організацій, щоби причинитися до здійснювання ка-

толицьких засад у політиці та законодавстві держави. Колиб католики стояли осторонь від політичного життя, тоді політичну керму моглиби взяти в свої руки вороги релігії та Церкви. (Паст. Лист Григорія Хомишина Еп-па Станисл. Про Католицьку Акцію).

283. Чи слушно дехто каже, що Церква має стояти цілком осторонь від політики?

Свт. Отець Пій XI сказав, що коли політика зачинає торкатися справ Церкви та релігії, тоді Церква, Папа та Єпископи мають не тільки право, але й обов'язок давати вказівки та поручення католикам у політичних справах, а вірні мають до тих вказівок і поручень стисло примінятися. Релігія не може стояти цілком окремо від політики, бо й політичні справи мусять підлягати Божим та Церковним законам.

284. Які мають бути члени організацій Католицької Акції?

Члени організацій Католицької Акції мають бути послухні для Церкви, котрої власть не від людей, а від Бога походить. Вони мають слухати тих, котрі ту власть мають поручену від Бога, а є ними: Папи Римські в цілій Церкві, Єпископ в Епархії та Душпастир у парохії. Члени організацій Католицької Акції мають бути діяльними та практикуючими христіянами-католиками, мають бути твердо переконані, що тільки в католицькій Церкві джерело правдивого життя, правдивої науки та всякого добра. Вони мають в своєму особистому життю бути вірними науці Церкви, явно та сміло визнавати християнсько-католицьку віру та відважно виступати проти ворогів Бога і католицької Церкви.

285. Які тепер найконечніші завдання Католицької Акції?

Під цю пору найконечніші справи Католицької Акції то: 1) як найбільше поширення католицьких книжок і католицьких часописів, що має стати новою формою апостольства доброї преси; 2) оснoвування та ведення живих і діяльних культурно-освітніх, господарських та інших українських Товариств, спертих у своїй діяльності на католицьких засадах; 3) боротьба живим і писаним-друкованим словом проти всякого роду сектанства, яке загрожує нашому народові релігійним, моральним та національним розбиттям, як також боротьба проти поганського націоналізму та безбожного большевизму; 4) рятування тої частини нашої молоді, яка блудить на манівцях тих новітніх напрямів, а зараз змагати до того, щоб та молодь, пройшовши добру школу внутрішнього життя в релігійних організаціях, способилася на ревних світських апостолів для найближчої будучности; вкінці 5) добре зорганізована добродійна (харитативна) праця для несення помочи нашим найбіднішим, терплячим та опущеним братам і сестрам.

286. Як треба виконувати Апостольство Доброї Преси?

1) Самому треба передплачувати бодай один український католицький часопис, зпоміж поручуваних у даній Епархії католицьких часописів. 2) Передплату треба платити все точно згори, як не на цілий рік, то бодай на пів року. 3) Приєднувати для того часопису нових добрих передплатників, крім того організувати продаж українських католицьких часописів коло церков, на відпустах, у кіосках та крамницях. 4) Самому давати і при всіх нагодах від інших збирати жертви на фонд католицької преси своєї Епархії, а зібрані гроші негайно відсилати до Адміністрації свого католицького часопису.

5) Подавати до Адміністрації того свого часопису адреси тих людей, що моглиб стати передплатниками. 6) Посилати до свого католицького часопису короткі, але зате часті й не дуже спізнені дописи про життя в своїй місцевості. Треба при тім тямити, що всякі переборщені та неправдиві дописи, особливо такі, що роблять кривду ближнім, для часопису шкідливі та небажані. 7) Купувати добрі книжки в своїх католицьких Видавництвах, щоб у вільні хвили було що читати самому та дітям. 8) Сміло виступати проти злих книжок і часописів, які ворожі для католицької віри й моральности, бо вони ведуть одиниці до гріху та затроюють душу народу. 9) Молитися за кращий розвиток української католицької преси та за поширення добрих книжок і часописів.

ІХ. ХРИСТІЯНСЬКА ЛЮБОВ БЛИЖНЬОГО

(Завдання харитативної акції)

287. Чи ми повинні любити всіх інших людей та бажати їм добра?

Ми повинні любити всіх інших людей та бажати їм добра, бо це одна з найбільших християнських чеснот, а саме любов ближнього.

288. Хто навчив нас цієї чесноти?

Чесноти любови ближнього навчив нас сам Ісус Христос, котрий дав нам отсі заповіді: „Люби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всею душею твоєю, і всею думкою твоєю. Це перша й найбільша заповідь. А друга подібна до неї: Люби ближнього твого як себе самого”.

289. Хто це наші ближні?

Наші ближні це не тільки наші найближчі, отже родичі й свояки, але всі інші люди, як знайомі так і незнайомі, як своєї віри й народности, так і чужої, як наші приятелі, так навіть наші вороги.

290. Задля чого маємо любити всіх інших людей?

Всіх інших людей маємо любити задля любови Бога.

291. Що значить любити ближнього задля любови Бога?

Любити ближнього задля любови Бога значить любити його тому, що Господь Бог сотворив його достойним своєї любови та покликав його до вічного щастя в небі.

292. Як маємо любити Бога, а як нашого ближнього?

Бога маємо любити понад усе, а нашого ближнього як самого себе, значить: маємо робити для нього таке добро, якого бажаємо для себе й не чинити йому ніякого зла. Треба отже до всіх людей відноситися так, щоб їм не робити кривди, не давати іншим згіршення, радо дарувувати їм їх провини, а особливо спішити їм по змозі своїх сил із допомогою в потребах душі й тіла, згідно зі словами св. Письма: Не любім словами ані язиком, але вчинками та правдою. (Йоан 3, 18).

293. Де точніше пояснені обі головні заповіді християнської любови?

Обі головні заповіді християнської любови точніше пояснені 1) в Десятьох Божих Заповідях і 2) в Шістьох Церковних Заховідях.

294. Чому маємо любити й наших ворогів?

Треба нам любити і ворогів, бо так учив нас Ісус Христос не тільки словами, але приміром і життям. Він молився на хресті за своїх ворогів: „Отче, відпусти їм, бо не знають, що роблять”. (Лука 23, 34). „А я говорю вам: любіть своїх ворогів, благословіть тих, що кленуть вас, добре робіть тим, що ненавидять вас, моліться за тих, що нападують і переслідують вас, щоб ви були синами вашого Вітця, котрий у небі”.

295. Чому ще треба любити всіх інших людей?

Треба ще й тому любити всіх інших людей, бо „хто не любить брата свого, котрого бачить, то як може любити Бога, котрого не бачить?”, каже св. Апостол Йоан (І, 4, 20).

296. Який примір любови ближнього дав нам Ісус Христос своїм життям?

Ісус Христос любив своїх учеників, як добрий пастир любить свої вівці. Він милосердився над тими, що терпіли та влекшував їх терпіння. Ісус Христос особливо милосердився над тими душами, що зблудили. Він показав їм дорогу спасення і задля їх спасення умер на хресті.

297. Як можемо здійснювати науку Ісуса Христа та наслідувати Його примір любови інших людей?

Ми можемо наслідувати Ісуса Христа в Його доброті й лагідности, коли будемо жертвувати себе для інших людей, особливо для добра своїх найближчих та свого рідного народу.

298. Що думати про таких християн, які не люблять ближніх?

Такі християни, які не мають чесноти любови ближнього, не є слухняні Божі діти й не є справжні Христові ученики.

299. Які найважливіші діла християнського милосердя?

Найважливіші діла християнського милосердя для душ і інших людей се: 1) нагадувати грішників, 2) навчати неосвідомих, 3) добре радити тим, що сумніваються в справах віри, 4) потішати зажурених, 5) терпеливо зносити кривди від інших, 6) радо дарувати їм провини їх, 7) молитися за живих і померлих, 8) годити посварених та всюди вносити мир і братню любов.

300. Як може кожний із нас працювати для добра душ інших людей?

Кожний може працювати для добра душ інших людей, коли: 1) молитися за інших людей, 2) дає іншим людям добрий приклад, 3) помагає в ши-

ренні та обороні християнсько-католицької релігії й християнських чеснот, особливо в своїм народі.

301. Які найважливіші діла християнського милосердя для тіла інших людей?

Найважливіші діла християнського милосердя для тіла людей се: 1) придбати для них річи потрібні для життя, як пожива, одяг і мешкання, 2) опікуватися недужими, каліками, старцями, незаосмотреними вдовами та сиротами, 3) давати працю безробітним, 4) влекшувати долю в'язнів та полонених, 5) хоронити померших.

302. Які найбільші гріхи проти любови ближнього?

Найбільші гріхи проти любови ближнього такі великі, що самі кличуть Божої пімсти, а є ними: 1) вмисне вбивство людини, 2) нечисті гріхи проти природи, 3) покривдження убогих, вдів і сиріт, 4) задержання добре заслуженої наємної платні, 5) побиття батька, або матери.

303. Чи кожний з нас обов'язаний давати милостиню?

Кожний християнин обов'язаний давати милостиню, бо кожний, що має якесь добро, має його не для самого себе, тільки для добра загалу. Ця милостиня може бути більша, або менша, відповідно до того, кілька хто має, та яка велика потреба ближнього.

304. Чи любов ближнього знали й виконували люди також у часах перед Ісусом Христом?

Коли Бог сотворив перших людей, то вложив у їх серця доброту, яку первородний гріх зменшив, але цілком не знищив. Та в часах перед Ісусом Христом любов ближнього не була загальна тай не була вона жертвенна.

305. Що це значить, що любов ближнього в Старому Завіті не була загальна?

Це значить, що до приходу Ісуса Христа (в Старому Завіті) любов не розтягалася на всіх людей без виїмку. Тому не признавано милосердя для чужинців, ворогів і невольників.

306. Що значить, що християнська любов інших людей повинна бути жертвенна?

Жертвенна любов це така любов, що той, хто помагає потребуєчим, не дожидає за це ніякої заплати, ні нагороди, ні користи, ані навіть вдячності. Він жертвує гроші, час, приємність, а в потребі навіть своє життя для щастя і спасення інших людей. Такої любови ближнього не знали в передхристиянських часах.

307. Хто навчив нас жертвенної любови?

Ісус Христос своїм приміром навчив нас, що любов ближнього не має границь, бо сам посвятився за нас аж до смерти на хресті, кажучи: Не має більшої любови над ту, як хто душу свою положить за друзів своїх. (Йоан 15, 13).

308. Які маємо приміри з Історії на жорстокість поганського світа?

1) В поганськiм світі ще й тепер діти покидають старших родичів як непотрібних і навіть убивають їх. 2) В дохристиянській добі гірше було суспільне становище жінок, тоді панувало рабство (невільництво), воєннополонених убивали, або робили своїми рабами, котрих продавали як робучу худобу. 3) В поган приносили жертви з людей для ідолів та уладжували жорстокі видовища для товпи, в котрих тяжко мучили невольників та воєнних бранців,

309. Які суспільні добродійства принесло християнство?

Любов ближнього, якої навчив Ісус Христос, зродила почування посвяти й саможертви для інших. Вона стала джерелом численних добродійних установ (приміром шпиталів, захистів для сиріт і старців і т. п.), яких давний світ не знав. Любов ближнього ширить мир та братерство між народами, там де поважають релігію, як це було приміром у середніх віках (цехи, Божий мир і т. п.). Християнська любов ближніх упорядковує взаємини між людьми і сприяє всяким корисним людським об'єднанням.

310. Чи братерство між людьми можна завести й розвивати без християнської релігії?

Братерства між людьми не можна завести, ні зберегти, ні розвивати без релігії, бо коли люди не вірять, що Бог се Батько, то ніщо не зобов'язує їх уважати одні одних братами й сестрами.

311. Як у нинішніх часах найуспішніше сповняємо заповідь любови ближнього?

В нинішніх часах найліпше сповняємо заповідь любови ближнього і християнського милосердя зорганізованою суспільною поміччю для ближніх.

312. Які є форми суспільної допомоги в нинішніх часах?

В нинішніх часах маємо різні форми суспільної допомоги. З одного боку сама держава організує суспільну допомогу, яка стоїть під державною управою (прим. під кермою міністерства суспільної опіки). Крім того само громадянство творить різні добровільні допомогові установи, як принагідні (прим. комітети для допомоги жертвам

стихійних нещасть), так і постійні установи, як прим. усякі захисти, або допомогові товариства.

313. Яка найліпша форма суспільної допомоги?

Найліпша форма суспільної допомоги це добровільні допомогові товариства на християнсько-католицьких основах, бо тільки католицькі товариства можуть виконувати діла милосердя так, як учить християнська релігія.

314. Чи є і в нас католицькі добродійні товариства?

З давніших часів є у нас по деяких парохіях допомогові братства св. Івана Милостивого, Братства Доброї Смерти і т. п. В останніх часах зачали в нас творити допомогові секції при інших католицьких товариствах, як Кружки св. Івана Милостивого при Парохіяльних Читальнях Т-ва „Скала“, котрі мають опікуватися бідними в парохії та давати найбільшим підмоги з зібраних жертв, головно при нагоді річних Свят Христового Різдва та Великодня.

315. Яка нагорода чекає тих, що люблять ближніх?

Хто любить інших людей, того буде любити Господь Бог: „Буде люблений Моїм Отцем і Я його буду любити та обявлю йому Себе Сам“. (Йо. 15, 13). „Хто любить брата свого, мешкати буде в світлості“. (Йоан 2, 10).

316. Яка кара чекає тих, що не роблять діл милосердя?

Ті, що не роблять діл милосердя, не будуть мати Божого благословенства, а після смерти чекає їх пекло, бо Ісус Христос скаже немилосердним: „Ідіть від мене, прокляті, в огонь вічний!“ (Мат. 25, 41).

З М І С Т

	стор.:
Введення (питання 1—3)	3
I. Ціль і достоїнство чоловіка (п. 4—10)	4
II. Основні Божі Закони (Про Божі Заповіді (п. 11—30)	6
III. Христова Церква та Її наука (п. 30—120)	10
IV. Християнська родина (п. 121—162)	34
V. Християнська суспільність (п. 163—190)	47
VI. Церква, держава і нарід (п. 191—220)	56
VII. Християнське виховання дітей і молоді (221—249)	65
VIII. Світське Апостольство (Католицька Акція) (пит. 250—286)	73
IX. Християнська Любов Ближнього (Завдання хари- тативної акції) (п. 287—316)	86

1 крп
197012
(1986)
1280

**ТОВАРИСТВА
БІБЛІОТЕКА ТОВАРИСТВА «СКАЛА»
в Станиславові**

Має за ціль: популярними виданнями, спер-
основах католицького світогляду, поглиблювати освіту
й культуру українського народу та скріплювати його релі-
гійно-моральне життя.

Бібліотека Товариства «СКАЛА» пише в своїх книжеч-
ках приступно про релігію, про католицьку діяльність (ак-
цію), про українознавство, про науку й освіту. Також видає
гарні та цікаві оповідання.

**НАЙНОВІШІ КНИЖЕЧКИ БІБЛІОТЕКИ ТОВАРИСТВА «СКАЛА»
ТАКІ:**

Випуск 21. ІСТОРІЯ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬ-
МЕНСТВА. Третя книжечка. **Кирило-Методіївське**
Братство. Написав **М. Олександрович.** Про наших письмен-
ників Костомарова й Куліша. (38 сторінок).

Випуск 22. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. Четверта книжеч-
ка. **Найбільша могутність Руської Держави.** Написав **Теофіль**
Коструба. Про часи Володимира Великого і Ярослава Муд-
рого, коли Українська Держава стояла на вершку своєї по-
літичної сили (32 сторінки).

Випуск 23. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. П'ята книжечка. **За-**
непад Києва й повстання нових держав. Написав **Теофіль**
Коструба. Про початки Галицької Держави і про те, як Мо-
сковщина відірвалася від Руської Держави. (32 сторінки).

Випуск 24. КАЛЕНДАР «СКАЛА» НА 1939 РІК. (32 сто-
рінки).

Ціна кожного випуска 20 грошів.

Найкраще замовляти всі ті книжечки разом, бо тоді
почта менше коштує. Хто хоче дістати всі ті книжечки разом,
хай вишле 4.80 на адресу:

**БІБЛІОТЕКА ТОВАРИСТВА «СКАЛА»,
Станиславів, вул. Перацького 1.**

рл 1280

Р. ГАЙДУК

Суспільний

КАТЕХИЗМ